

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕХНОЛОГІЙ ТА
ДИЗАЙНУ
Факультет дизайну
Кафедра графічного дизайну

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

Серія ілюстрацій до авторської казки «Прокляття водяників»

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Спеціальність 022 Дизайн

Освітня програма Графічний дизайн

Виконала: студентка групи БДг-1-21

Ольховик А. В.

Науковий керівник к. іст. н.

Подлевський С. В.

Рецензент к. мист. н., доц. Кротевич О. В.

Київ 2025

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕХНОЛОГІЙ ТА
ДИЗАЙНУ

Факультет дизайну
Кафедра графічного дизайну
Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
Спеціальність 022 Дизайн
Освітня програма Графічний дизайн

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри графічного
дизайну

д.мист., доц. Руслана БЕЗУГЛА
“ ____ ” _____ 2025 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Ольховик Анастасії Володимирівні

1. Тема кваліфікаційної роботи Серія ілюстрацій до авторської казки «Прокляття водяників»

Науковий керівник роботи Подлевський Святослав Володимирович, к. іст. н., затверджені наказом КНУТД від «05» березня 2025 р. № 50 уч.

2. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи: наукові публікації та джерела за темою та дослідження візуальної складової дитячої книжкової ілюстрації

3 Зміст кваліфікаційної роботи (перелік питань, які потрібно розробити): Вступ, Розділ 1. Історичні та теоретичні основи книжкової ілюстрації, Розділ 2. Цільова аудиторія та особливості проектування книжкових ілюстрацій, Розділ 3. Розробка концепції книги та ілюстрацій, Загальні висновки, Список використаних джерел, Додатки

4. Дата видачі завдання лютий 2025

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Терміни виконання етапів	Примітка про виконання
1	Вступ	лютий 2025	
2	Розділ 1. . Історичні та теоретичні основи книжкової ілюстрації	березень 2025	
3	Розділ 2. Цільова аудиторія та особливості проектування книжкових ілюстрацій	квітень 2025	
4	Розділ 3. Розробка концепції книги та ілюстрацій	травень 2025	
5	Загальні висновки	травень 2025	
6	Оформлення кваліфікаційної роботи (чистовий варіант)	травень 2025	
7	Подача кваліфікаційної роботи науковому керівнику для відгуку(за 14 днів до захисту)	червень 2025	
8	Подача кваліфікаційної роботи для рецензування (за 12 днів до захисту)	червень 2025	
9	Перевірка кваліфікаційної роботи на наявність ознак плагіату та текстових збігів (за 10 днів до захисту)	червень 2025	Коефіцієнт подібності _____ % Коефіцієнт цитування _____ %
10	Подання кваліфікаційної роботи на затвердження завідувачу кафедри (за 7 днів до захисту)	червень 2025	

З завданням ознайомлений:

Студент _____ Анастасія ОЛЬХОВИК
 Науковий керівник _____ Святослав ПОДЛЕВСЬКИЙ

АНОТАЦІЯ

Ольховик А. В. Серія ілюстрацій до авторської казки «Прокляття водяників».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра за спеціальністю 022 Дизайн – Київський національний університет технологій та дизайну, Київ, 2025 рік.

В кваліфікаційній роботі проведено комплексне дослідження сучасного стану дитячої книжкової ілюстрації в Україні, визначено її ключові тенденції, а також роль ілюстратора у формуванні візуальної культури.

Дослідження цільової аудиторії (діти віком 9 – 12 років) та сучасних ілюстрацій показало, що батьки та діти надають перевагу книжкам із яскравими, зрозумілими, стильними та атмосферними ілюстраціями. Окреме місце займає популяризація української культури через візуальні елементи, такі як традиційні орнаменти, народні мотиви, знайомі персонажі з українського фольклору.

Розроблено концепцію, персонажей, ілюстрації до дитячої книги «Прокляття водяників» та айдентику для особистого бренду дитячого ілюстратора та письменника «Вільха». В ході роботи було розглянуто основні принципи створення персонажів, використання кольорів, композиційних рішень та передачі емоційного стану героїв. Ілюстрації створені відповідно до сучасних тенденцій і враховують особливості сприйняття дітьми візуальної інформації.

Ключові слова: *дитяча література, книжкова ілюстрація, кольорова гама, діти.*

SUMMARY

Olkhovyk A. V. Series of illustrations to the author's fairy tale «The curse of the Watermen».

Qualification work for obtaining a bachelor's degree in the specialty 022 Design - Kyiv National University of Technologies and Design, Kyiv, 2025.

The qualification work conducted a comprehensive study of the current state of illustration of children's book in Ukraine, identified its key trends, as well as the role of the illustrator in the formation of visual culture.

Research on the target audience (children aged 9 – 12 years old) and modern illustrations showed that parents and children prefer books with bright, clear, stylish and atmospheric illustrations. A special place is occupied by the popularization of Ukrainian culture through visual elements, such as traditional ornaments, folk motifs, familiar characters from Ukrainian folklore.

The concept, characters, illustrations for the children's book "The curse of the Watermen" and the identity for the personal brand of the children's illustrator and writer "Vilha" were developed. The work included the basic principles of character creation, use of colors, compositional solutions, and conveying the emotional state of the characters. The illustrations are created in accordance with modern trends and take into account the peculiarities of children's perception of visual information.

Keywords: *children's literature, book illustration, color scheme, children.*

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ІСТОРИЧНІ ТА ТЕОРТИЧНІ ОСНОВИ КНИЖКОВОЇ ІЛЮСТРАЦІЇ	10
1.1. Історія виникнення книжкової ілюстрації	10
1.2. Книжкова ілюстрація та її складові	16
1.3. Сучасна дитяча книжкова ілюстрація: тренди та тенденції	19
Висновки до розділу 1	28
РОЗДІЛ 2. ЦІЛЬОВА АУДИТОРІЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПРОЄКТУВАННЯ КНИЖКОВИХ ІЛЮСТРАЦІЙ	29
2.1. Дитяча аудиторія та її особливості	29
2.2. Аналіз ілюстрацій в сучасних дитячих книжках	33
Висновки до розділу 2	42
РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА КОНЦЕПЦІЇ КНИГИ ТА ІЛЮСТРАЦІЙ	43
3.1. Розробка концепції книги «Прокляття водянників» та персонажів	43
3.2. Проектування ілюстрацій	50
3.3. Розробка типографіки в книзі	59
Висновки до розділу 3	64
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	67
ДОДАТКИ	73

ВСТУП

Актуальність теми. Дослідження теми дитячої книжкової ілюстрації завжди було нагальним завдяки своїй важливості в процесі освіти та формування психологічного розвитку дітей. Але в наш час, актуальність цієї теми визначається двома головними чинниками: диджиталізація та війна в Україні. Процес диджиталізації охоплює всі сфери нашого життя та повністю змінює сприйняття літератури, а в нашому випадку, ілюстрації дитячих книжок. Сучасні технології впливають на створення ілюстрації та їхнє сприйняття дітьми. Що стосується впливу війни, то ілюстрація, в першу чергу, виконує терапевтичну функцію, яка допомагає дітям справлятися із тривожністю та емоційними травмами. Також із виходом російських видавництв із українського ринку, зріс попит на вітчизняну літературу.

До інших не менш важливих чинників можна віднести таке: дитяча книжкова ілюстрація – це інструмент впливу на розвиток уяви дитини, розуміння тексту та його засвоєння. Вона впливає на формування естетичного та художнього смаку. Часто українські ілюстратори в своїх книжках популяризують українську культуру, використовуючи народні елементи, наприклад у вигляді орнаментів. Сучасні автори дитячих казок пишуть історії, засновані на українських традиціях, а ілюстратори, в свою чергу, це візуалізують. Таким чином, це допомагає дітям пізнати свою національну ідентичність та більше заглибитись в тему української культури. За останні роки набагато більше зросла кількість якісних ілюстрацій в дитячих книжках, що сприяє підтриманню українського ринку та ілюстраторів. Видавництва все частіше наймають українських ілюстраторів, що підтримує цю індустрію. Не менш важливим аспектом є психологічний вплив ілюстрацій на дітей. Заохочення до читання, позитивний вплив на емоційний стан, краще розуміння багатьох важливих тем та розвиток дитини загалом – це все можуть забезпечити якісно зроблені ілюстрації в книзі.

Метою дослідження є аналіз класичних та інноваційних способів проєктування дитячої книжкової ілюстрації, з врахуванням яких буде розроблено серію ілюстрацій до авторської казки «Прокляття водяників».

Завдання дослідження:

- Проаналізувати теоретичні аспекти книжкової ілюстрації та її складових;
- Дослідити розвиток сучасної дитячої книжкової ілюстрації;
- Охарактеризувати особливості цільової аудиторії;
- Розробити концепцію книги та персонажей;
- Зпроєктувати дитячі ілюстрації в книзі;
- Дослідити типографіку в книжках та розробити її;
- Розробити фірмовий стиль для ілюстратора – письменника.

Об'єкт дослідження – дитяча книжкова ілюстрація.

Предметом дослідження є дизайн-проєкт авторської казки «Прокляття водяників».

Методи дослідження. В процесі написання кваліфікаційної роботи використано історичний метод – дослідження та аналіз історичних аспектів, задля того, щоб краще зрозуміти вплив на сьогодення; теоретичний метод - аналіз інформаційних джерел (літератури, статей, навчальних відео, трендів та тенденцій, досліджень по обраній темі); використання передових технологій; написання сценаріїв; перелік недоліків; біонічний метод; метод мистецтвознавчого аналізу; асоціації; аналогії; метод узагальнення – полягає в зведенні зібраної інформації до висновків. Крім того було застосовано емпіричний метод - спостереження, яке полягає в дослідженні візуальної частини у книжках сучасних авторів; опитування працівників книгарень щодо попиту на купівлю дитячих книжок.

Елементи наукової новизни одержаних результатів. Створено проєкт, який охоплює весь спектр – від написання сценарію до розробки айдентики для особистого бренду дитячого ілюстратора та письменника «Вільха», що

дозволяє застосовувати отримані напрацювання як повноцінну модель для подальших видавничих або мультимедійних продуктів.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що стиль, персонажі, композиційні рішення та ілюстрації загалом можуть бути адаптовані для інших проєктів, як-от серії казок, інтерактивних видань чи мультимедійних продуктів, а також застосовані в індустрії книговидання.

Апробація результатів дослідження.

Участь у V Всеукраїнській конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Інноватика в освіті, науці, та бізнесі: виклики та можливості» (м. Київ, Україна, 15.11.2024 р.) з публікацією тез на тему «Сучасні тренди в графічному дизайні» (Додаток А).

Робота представлена на конкурсах та виставках:

- участь у Всеукраїнському конкурсі творчих проєктів «Код Нації» до 33-ї річниці Незалежної України у межах Національного Фестивалю «Код Нації» (Україна, 25.08.2024 р.) – лауреат (Додаток Б);
- участь у студентському конкурсі плакату «Збережи енергію» (Київський національний університет технологій та дизайну, м. Київ, Україна, 26.10.2023 р.) – 3 місце в номінації «Альтернативні джерела енергії» (Додаток Г);
- участь у всеукраїнській виставці «Де соняшник – там сонячно!» (міжнародний благодійний фонд «Соняшник», м. Київ, Україна, квітень 2025 р.) – почесна грамота (Додаток В).

Структура та обсяг роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, 8 підрозділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (61 найменувань) та додатків. Загальний обсяг бакалаврського проєкту становить 60 сторінок, 24 додатків та титульна сторінка.

РОЗДІЛ 1. ІСТОРИЧНІ ТА ТЕОРИТИЧНІ ОСНОВИ КНИЖКОВОЇ ІЛЮСТРАЦІЇ

1.1. Історія виникнення книжкової ілюстрації

В наш час все більшої актуальності набуває застосування казкових образів і елементів міфології у сфері ілюстрації. Наприклад, Владислав Єрко, Георгій Нарбут та Володимир Єрмаком в своїй творчості часто використовують фольклорні образи. Прикладом може слугувати робота В. Єрко (рис. 1.1), на якій зображено битву між богатирем та змієм.

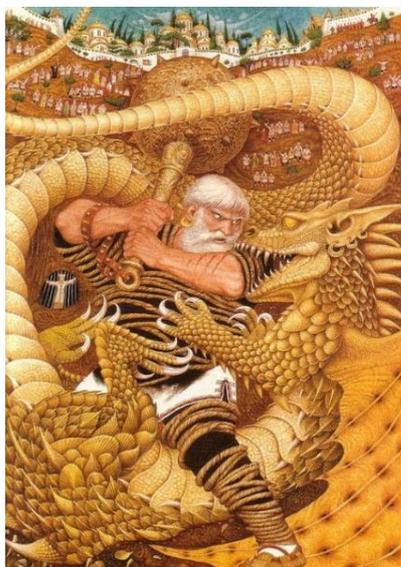

Рис. 1.1. Робота В. Єрко [47]

Якщо брати художні твори, то відголоски української міфології можна знайти в оповіданні І. Франка «Мавка» чи його науковій праці «Людві вірування на Підгір'ю», у драмі-феєрії у трьох діях «Лісова мавка» Л. Українки, у роботі О. Забужко «Казка про калинову сопілку» та у повісті М. Коцюбинського «Тіні забутих предків».

Перед початком розгляду історії виникнення досліджуваного об'єкту варто наголосити увагу на тому, що ілюстрація нерозривно пов'язана із розвитком книги. Наприклад, малюнки в «Книзі мертвих» (1400 року до н.е.)

або ж «Алмазній Сутрі» (Китай, 868 р.) [2].

Вперше ілюстрація з'явилась ще в давні часи, коли люди розписували печери. Якщо ж брати стародавній світ, а саме : Єгипет, Грецію та Рим, то докази існування ілюстрації можна побачити у вигляді малюнків у рукописах, а в середні віки – мініатюр. Саме українська ілюстрація з'явилась в часи Київської Русі. Першим прикладом є «Остромирове Євангеліє» (рис. 1.2), [12].

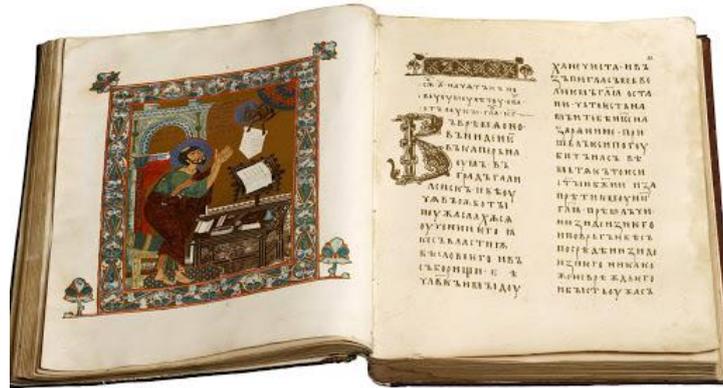

Рис. 1.2. Книга «Остромирове Євангеліє», Київська Русь, 1057 [28]

Нового етапу розвитку книжкова ілюстрація досягла з появою друкарства у 15-ому столітті. В цей час вона стала доступною та масовою. Пізніше з'явилась техніка деревориту, а далі на її зміну прийшла літографія. Згодом став застосовуватись офорт. В 20-ому столітті набувають актуальності нові тенденції: митці починають експериментувати з різними стилістичними напрямками та техніками (починають застосовуватись аерографія та фотомонтаж). Приблизно в цей час і починає зароджуватись така професія як ілюстратор [38].

Одним із різновидів книжкової ілюстрації є дитяча ілюстрація. Книжка - одна з перших речей, яку бачить дитина. Візуальне оформлення даної літератури дуже важливе, бо саме з нього починається розвиток уяви, дослідження навколишнього світу, формування поглядів, ставлення до багатьох речей, моделюється смак та певні емоційні аспекти психіки. Маленький читач починає замислюватися та формувати власні питання, ціннісні погляди про, що таке щастя, смерть та життя, хвороба, кохання тощо. Також перші контакти з

книжками відкривають світ образотворчого мистецтва та стають першими кроками до знайомства з ним. Виразність, стильність, влучні кольори, лінії, плями та композиція, в свою чергу, набувають певної відповідальності у формуванні дитини, як особистості.

Ілюстрації в дитячій літературі вперше з'явилися у 19-му столітті. Найбільш поширеним способом створення була техніка ксилографічного друку. Одним із видатних ілюстратором вважався Джордж Крукшенк. Він проілюстрував такі відомі твори: «Попелюшка», «Гензель і Гретель», казки братів Гримм. До прикладу можна розглянути одну із ілюстрацій до «Попелюшки» (рис. 1.3). Виконання: класичний стиль чорно-білої гравюри; лінії чіткі, а штрихування підкреслює тіні, створюючи відчуття таємничості й чарівності. Це зображення передає атмосферу казки та підкреслює момент, коли Попелюшка перетворюється [59].

Рис. 1.3. Приклад ілюстрації з книги «Попелюшка», ілюстратор Джордж Крукшенк, Велика Британія, 1854 [53]

Іншим не менш відомим ілюстратором був Джон Тенніел, який працював над «Пригодами Аліси в країні чудес» Льюїса Керролла. Ілюстрації виконані у вигляді гравюри з дрібними штрихами, завдяки чому відчувається глибина і структура. Відсутність кольору фокусує увагу на формах та емоціях персонажів, що підсилює атмосферу [59].

Ще однією визначною постаттю вважають Рендольфа Калдекотта, якого називають «батьком сучасної книжки з малюнками». На прикладі ілюстрації

до «Захоплюючої історії Джона Гілпіна» (рис. 1.4) можна зрозуміти, що тут передається атмосфера доброго гумору та легкої іронії, які часто зустрічаються в дитячих книгах або народних історіях. Виконання в яскравих кольорах, деталізація та комічні вирази надають сцені особливого шарму та емоційної насиченості [59].

Рис. 1.4. Приклад ілюстрації з книги «Захоплююча історія Джона Гілпіна», ілюстратор Рендольф Калдекотт, Велика Британія, 1878 [61]

Після 19-го століття настала епоха «золотого віку». 20-те століття це прогрес у поліграфічних технологіях та поява кольорової літографії. Вона відома такими ілюстраторами: Беатрікс Поттер «Казка про кролика Пітера», Артур Рекхем «Ріп Ван Вінк» та «Алісині пригоди в Країні Чудес», Едмунд Дюлак «Спляча красуня», Кей Нільсен «На схід від Сонця та на захід від Місяця». З початком Першої світової війни змінилась тематика та настрої ілюстрацій, що в подальшому вплинуло на еволюцію цієї сфери [59].

У середині 20-го століття художники почали пробувати застосовувати нові техніки та підхід до малювання. Визначними ілюстраторами того часу можна вважати: доктора Сьюза «Кіт у капелюсі» та «Зелені яйця та шинка», Моріса Сендака «Де дикі тварини», Езра Джека Кітса «Сніжний день», Еріка Карла «Дуже голодна гусениця».

В кінці 20-го та на початку 21-го століття процес еволюції дитячих книжкових ілюстрацій не зупиняється, адже відбувається активний розвиток цифрових технологій. Художники охоплюють традиційні техніки малювання,

цифрові, а також змішані, редагують в комп'ютерних програмах, експериментують зі стилями. Це дозволяє у результаті отримати складне, динамічне та багат шарове зображення. Але не всі ілюстратори «перейшли на бік цифрового малювання», багато хто і досі надає перевагу традиційним технікам, таким як акварель, олівець, колаж тощо [59].

Окремо варто також розглянути стан дитячої книжкової ілюстрації у воєнні та післявоєнні часи. До прикладу можна взяти часи після Другої світової війни. Стали з'являтися нові художники-графіки, які хотіли за допомогою своєї творчості будувати мирний світ. В Італії Бруно Мунарі створив серії з 10 книжок, в яких були присутні картинки з тривимірними ефектами. В цих роботах він хотів показати дітям, що до життя треба відноситись з більш відкритою душею. В Америці такі дизайнери, як Лео Ліонні, Пол Ренд та Ерік Карл інтерпретували свої навички створення плакатів, логотипів та рекламних зображень у книжки. В їхніх ілюстраціях були присутні спрощені форми та вдалі колірні контрасти. Такий підхід досі є актуальним та використовується багатьма сучасними ілюстраторами [55].

В Україні в умовах сьогодення багато видавництв змінили тематику книг, які видаються. Вони орієнтовані на тему війни: розповідають, як подолати втрати, як справлятися зі своїми емоціями, розповідають історії людей, а саме головне – мають терапевтичне спрямування. Ілюстрації психологічно адаптовані для дітей. До прикладу можна взяти книгу Володимира Чернишенка «Битва за місто» (рис. 1.5).

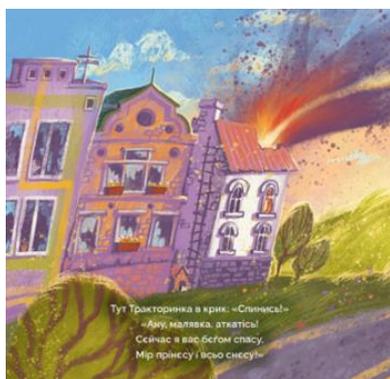

Рис. 1.5. Приклади ілюстрацій з книги «Битва за місто», ілюстраторка Тетяна Копникова, Україна, 2022 [14]

Автор через прості та короткі вірші розповідає, як побороти страх, чому згуртованість це важливо, про нашу перемогу і боротьбу. Для дітей важливо знати, що добро завжди перемагає, а ця книга саме про це. Вона дає надію та спокій за майбутнє.

Українські ілюстратори активно беруть участь у міжнародних виставках, що має велике значення для нашої країни. По-перше, таким чином Україна все більше виходить на глобальний рівень, що в майбутньому буде тільки позитивно впливати. По-друге, ми отримаємо підтримку з-за кордону.

Також з'явилося чимало недоліків, що цілком логічно. В першу чергу, це зменшення зарплатні ілюстраторів через те, що багато видавництв скоротили свій бюджет. Далі це проблеми з логістикою та зниження попиту на купівлю книжок через нестачу коштів у споживачів. І останнє – зменшення кількості робітників, бо вони були змушені виїхати з країни.

Варто також наголосити на тому, що ілюстрації все частіше стали зображувати українську культуру та її елементи, звертати увагу на єдність та героїзм. Ця важливо, бо такі речі закладаються у дітей саме в ранньому віці. Прикладом є книга Зоряни Живки «Півник» (рис. 1.6). Весь зміст насичений фольклорними мотивами, такими як український народний одяг, козаки, росини (наприклад, мальви), традиційні хатинки, символіка. Ця історія на реальних подіях і розповідає про жінку з Маріуполя та її півника.

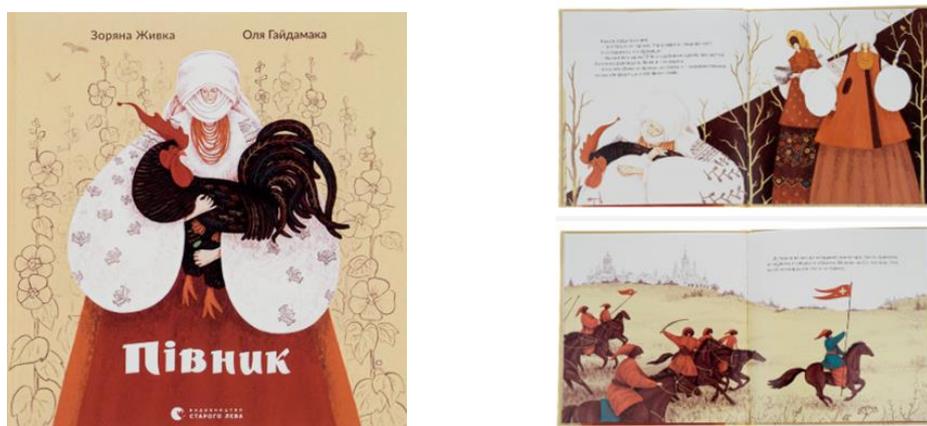

Рис. 1.6. Приклади ілюстрацій з книги «Півник», ілюстраторка Оля Гайдамака, Україна 2022 [30]

Те, що зараз створюють ілюстратори – це наша історія і це варто робити, щоб майбутні покоління і весь світ бачили все наочно, адже кожна робота, яка пов'язана з темою війни розповідає про людей, які постраждали, їхній досвід, емоції та як вони подолали свої проблеми, як емоційні, так і фізичні.

1.2. Книжкова ілюстрація та її складові

Енциклопедія дає таке визначення ілюстрації – один із видів друкованої графіки; частина художнього оформлення книжки з обкладинкою, заставками, кінцівками, орнаментальним декором і шрифтовим набором [7].

Як і кожний об'єкт вона має свої функції. До основних відносять такі:

1. Інформаційна – пояснення та доповнення тексту (зазвичай у навчальних книгах, енциклопедіях, технічній літературі та дитячих книжках). Зображення в таких видах друкованої продукції краще допомагають засвоїти складну інформацію.

2. Емоційно-психологічна – глибше сприйняття тексту, вплив на настрій та емоції. Ця функція впливає на емоційний розвиток, а також допомагає читачам глибше зануритись в атмосферу історії та зрозуміти почуття головних героїв.

3. Естетична – формування естетичного смаку, в особливості у дітей, стимуляція інтересу до книги, створення гармонії між текстом та візуальною складовою.

Окремо поговоримо про різні види ілюстрації та на які пункти вони поділяються:

1. За способом відбиття дійсності (художньо-образні та науково-пізнавальні) [46].

2. За ступенем зовнішньої близькості до зображуваної дійсності (креслення, малюнок, фотографія, схема).

3. За походженням (запозичені та оригінальні, окремо є документальні).
4. За кольорової гамою (розрізняють чорно-білі та кольорові).
5. За місцем розташування в книзі (на обкладинці або палітурці, на розвороті титульної сторінки, як заставка, як кінцівка, в ініціалі).
6. За способом розташування в книзі (на всю сторінку, напівсмугові, на пів сторінки, розворотні, середтекстові, на обкладинці або палітурці, заставки, кінцівки, розгортки, полосні, полуполосні, оборочні, на полях, фронтиспис, тощо).
7. За способом зображення (штрихові – виконання за допомогою ліній, штрихів, крапок, плям; напівтонові – варіаційні переходи від світла до тіні).

За жанрами ілюстрації в книзі розрізняють такі:

1. Концептуальна (даний жанр напряду не відображає зміст тексту, він посилює ідеї автора).
2. Оповідальна (за допомогою ілюстрацій події історії відтворюються у вигляді сценарію; прикладами даного жанру є комікси, анімації, мультиплікації тощо).
3. Портретна (використовується у літературно-художніх, історичних та мистецьких книжках).
4. Декоративна або орнаментальна (основні функції – супровід тексту та оздоблення сторінок; зазвичай такі ілюстрації узагальнені, форми та кольори спрощені).
5. Гумористична (даний жанр використовується в сатиричних або гумористичних творах, а також у періодичних виданнях; прикладом є карикатури або шарж) [46].

Важливо розуміти, яку роль ілюстратори відіграють в книжках. Існує 3 основні пункти [57].

1. Розуміння.

Ілюстрації в книжках допомагають читачам розкрити для себе тему історії. Зазвичай це зустрічається в дитячій літературі, адже у дітей ще не до кінця розвинута навичка розуміння того, що вони читають. Але також це зустрічається і в книжках для більш дорослої аудиторії.

2. Залучення.

Роглянемо на прикладі, коли дитина читає книгу без ілюстрацій. По-перше, існує набагато більша ймовірність того, що швидко зникне інтерес. По-друге, дитина буде швидше втомлюватись, через те, що всі сторінки будуть перенасичені текст. Отже, ілюстрації є невід'ємною частиною в дитячій літературі, вони допомагають залучити увагу читачів та занурити їх в історію.

3. Зпам'ятовування.

Якщо брати серійні книжки, то тут дуже важливу роль відіграє пам'ять. Адже чим більша кількість книжок, тим більша кількість деталей. А коли людина бачить це візуально, то і запам'ятати буде легше. В дитячій літературі це також важливо, тому що дітям буде легше запам'ятати вигляд персонажей, а також певних елементів (будинки, вулиці тощо).

Ілюстрація поділяється на три основні види: дитяча, графічні романи, навчальні книги [57].

1. Дитяча книжкова ілюстрація.

Характерними рисами цього жанру є простота та зрозумілість всіх елементів (від композиції до персонажів), орієнтація на дитяче сприйняття тощо. Важливим є те, що ілюстрації мають допомогти дитині розвинути свою увагу, а також вони мають освітню функцію (знайомлять із різними термінами та навколишнім світом).

2. Ілюстрації в графічних романах.

Цей жанр набув своєї популярності у 1970-х роках і досі має попит. Ілюстрування новел може бути більш складним, ніж інші жанри, так як основне наповнення це не текст. Тому тут велика увага приділяється тому, щоб максимально розкрити сюжет саме через ілюстрації.

3. Ілюстрація навчальної книги.

Зазвичай використовуються в підручниках або професійній літературі. Даний жанр допомагає розкрити важкі теми, адже набагато легше, наприклад, зрозуміти будову людського тіла дивлячись на ілюстрацію, ніж коли просто написаний текст.

Дитяча книжкова ілюстрація має такі нормативні вимоги: зазвичай друкований формат від А5 до А3; відповідна колірна модель – CMYK (для друку), RGB (для електронних об'єктів), рівновага в композиції тощо.

1.3. Сучасна дитяча книжкова ілюстрація: тренди та тенденції

В наш час, щоб утримати увагу дітей треба докласти чималих зусиль, адже багато сучасних дітей цікавлять тільки технології. Для того, щоб змінити фокус на книжку, треба створити такий продукт, який з першого погляду змусить споживача зупинитись і зацікавити його. Для досягнення бажаного результату, варто спробувати слідувати трендам [1]. Отже, розглянемо декілька з них та проаналізуємо приклади.

Можна помітити таку тенденцію, що багато митців надають перевагу обмеженій кольоровій гамі, наприклад беруть 2-3 основні кольори і працюють з ними в різних пропорціях. Розглянемо ілюстрації в книзі «Великі плани» Сашка Дерманського (рис. 1.7). Тут переважають блакитні та жовті відтінки. На першому прикладі співвідношення 70/30, а на другій – 50/50. Таким чином, вся книга виглядає цілісно, акцентується увага на персонажах та певних елементах, а також краще відчувається емоційність історії.

Рис. 1.7. Приклади ілюстрацій з книги «Великі плани», ілюстраторка Наталія Олійник, Україна, 2024 [15]

Набуває популярності тренд – працювати з абстрактним стилем та сюрреалізмом [45]. Завдяки таким напрямкам у дітей розвивається уява та мислення (через те, що відображаються різні світи та персонажі), покращуються емоційні реакції, формується власний погляд на світ, розвивається абстрактне мислення через нетрадиційне сприйняття і здатність мати кілька відповідей на одне запитання. Даний тренд дозволяє читачам більше заглибитись в історію та зрозуміти її по-своєму. Гарним прикладом є книга Сашка Дерманського «Чудове чудовисько У 3-х книгах. Книга 1.» (рис. 1.8).

Рис. 1.8. Приклад ілюстрації з книги «Чудове чудовисько. У 3-х книгах. Книга 1.», ілюстратор Максим Паленко, Україна, 2008 [34]

Існує багато нагальних питань, таких як психологічне здоров'я, зміни клімату, війни в світі, соціальна рівність тощо. Тому сучасні митці через свою творчість розповідають про це. Ілюстрації, які орієнтовані на соціальну та екологічну обізнаність, сприяють розвитку поваги до навколишнього середовища. В основному книжки розповідають про такі теми, як рівність прав між чоловіками і жінками, толерантність, різноманітність культури, інклюзивність, бідність та голод, важливість соціальної відповідальності та справедливості у світі. При висвітленні даних проблем діти навчаються приймати інших людей таким, якими вони є. Наприклад, якщо зобразити персонажей, які допомагають іншим вирішувати соціальні проблеми, то це виховає почуття відповідальності до світу навколо них. Такий спосіб використала художниця Федеріка Фаббіан в книзі «Рятуй Землю. Пластик.» (рис. 1.9). Тут розповідається про те, як дії людей впливають на навколишнє середовище і як правильно поводитись з пластиком.

Рис. 1.9. Приклади ілюстрацій з книги «Рятуй Землю. Пластик.», ілюстраторка Федеріка Фаббіан, 2024 [31]

Все частіше в книжках можна побачити відголоски традиційного малювання. Такий спосіб може створити відчуття ностальгії, відтворити красу людського малювання, яку важко досягти за допомогою цифрових засобів. Ручна робота передає відчуття тепла та індивідуальності художника. Чітко виражена текстура, деталі та недосконалість, які властиві ручним технікам, дає відчуття автентичності та природної краси, де кожна деталь має особливе

значення. Прикладом такого виконання є книга віршованих ігор «Забавлянки» (рис. 1.10), яку проілюструвала Ольга Кузнєцова.

Рис. 1.10. Приклад ілюстрації з книги «Забавлянки», ілюстраторка Ольга Кузнєцова, Україна, 2022 [19]

В сучасному світі важливо, щоб в книжці було присутнє культурне різноманіття, бо так це буде доступніше для ширшої аудиторії [60]. Таке явище популярно в багатьох країнах, в нас поки що такого майже немає, але все може змінитись. Отже, чому важливо показувати дітям, що існують різні культури? Це навчає тому, що існує таке поняття, як інклюзивність. До цього відносяться люди з інвалідністю, з різною національністю, сексуальною орієнтацією, різні гендери тощо. Тому важливо донести дитині, що це є нормою, якщо людина відрізняється від неї якимось чином.

Рис. 1.11. Приклад ілюстрації з книги «Захисник води», ілюстраторка Мікаела Гоаде, США, 2022 [58]

Художниця Мікаела Гоаде зобразила це в книзі Керол Ліндстром «Захисник води» (рис. 1.11). «...Гоаде використовувала свої ілюстрації не лише для того, щоб продемонструвати необхідність захисту природних ресурсів планети, але й для того, щоб показати різноманітність культури корінних народів. Діти повинні почути і побачити це повідомлення, сказала вона...» [58].

Відомо, що діти люблять яскраві кольори та відтінки, але з цим варто поводитись обережно, адже дуже легко переборщити [60]. Дані кольори привертають увагу читачів, особливо юних, а також викликають сильні емоції. Для того, щоб створити вдалу ілюстрацію з використанням такого прийому, треба майстерно володіти теорією кольору, знати як вони працюють один з одним тощо. Вдалим прикладом слугує книга Сашка Дерманського «Казки дракона Омелька» (рис. 1.12), яку проілюструвала Вікторія Пальчун. Тут використані комплементарні кольори – зелений та червоний, а саме: їхні відтінки трав'яний та рожевий. Таким чином виходить контраст, який вдало адаптований до дитячої казки.

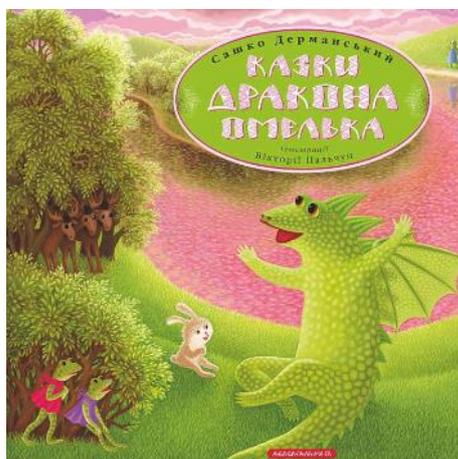

Рис. 1.12. Приклад ілюстрації з книги «Казки дракона Омелька», ілюстраторка Вікторія Пальчун, Україна, 2012 [20]

Загальновідомо, що текст та ілюстрація нерозривно пов'язані. Це може допомогти наголосити увагу на важливих сюжетних моментах. Багато видавництв експериментують з типографікою, створюючи цікаві макети[60]. Але варто зберігати баланс, не забуваючи про те, що текст має бути

читабельним. Розглянемо приклад з книги Олесі Кешеля-Ісак «Непосидючка, який любив бігати» (рис. 1.13), ілюстраторка Ольга Дегтярова. Тут можна побачити, що текст вирівняно по лівому краю, а правий – підлаштовується під зображення.

Рис. 1.13. Приклад ілюстрації з книги «Непосидючка, який любив бігати», ілюстраторка Ольга Дегтярова, Україна, 2020 [25]

Окремо варто також розглянути стилі ілюстрацій, які частіше використовують, тобто найпопулярніші [50].

1. Мультяшний. З назви випливає те, що цей стиль схожий на мультфільми. Притаманні такі риси: яскраві кольори, антропоморфізація тварин, перебільшення певних рис тощо.

2. Дивний. Зазвичай цей стиль можна зустріти у фентезі. Йому притаманно щось нереальне (кольори, міфічні істоти, видумані світи тощо).

3. Лінійний, контурний або «розмальовки». Такий стиль є популярним через те, що дитина безпосередньо взаємодіє із книгою. Складність використання полягає в тому, щоб не перевантажити ілюстрацію великою кількістю ліній, а тримати баланс.

4. Ескізний. При першому погляді на такі ілюстрації виникає думка, що художник майже не додавав зусиль аби це намалювати. Але це помилково, адже щоб працювати в такому стилі, треба майстерно володіти всіма знаннями галузі і знати, як зробити так, щоб здавалось, що це ескіз, а не готова робота.

5. Абстрактний. Цей стиль дещо схожий на дивний, але має свої особливості. Тут переважає перебільшення, але в більшому ступені, тобто все спрощується до форм. Також присутні доволі яскраві та контрастні кольори.

6. Приглушений та стриманий. Часто такий стиль обирають для більш серйозних тем, адже використання яскравих кольорів в книзі, де головною темою, наприклад, є війна, буде недоречним. За допомогою нього можна досягти певного емоційного сприйняття.

Давайте розглянемо деякі приклади (рис. 1.14). На першому прикладі ми бачимо «мультяшний» стиль, а саме: антропоморфізацію тварин. Далі в нас йде «дивний» стиль, де книга з казками і видуманими світами. І останній малюнок – «розмальовка».

а

б

в

Рис. 1.14. Приклади ілюстрацій з книг: а – «Едісон. Таємниця зниклого мишачого скарбу», ілюстратор Торбен Кульманн, Німеччина, 2018 [18], б – «Улюблені казки Андерсена», ілюстратор Інокентій Коршунов [33], в – «Класика Дісней. Розмальовка» [22]

Окрім різних стилей існують ще способи, за допомогою яких створюються ілюстрації. Розглянемо найрозповсюджені [50].

1. Цифрове мистецтво. В сучасному світі це є одним із найпопулярніших засобів малювання, особливо ілюстрацій. «...Найкраще в цифровому малюванні те, що його можна адаптувати майже до будь-якого іншого типу стилю, і ви також можете імітувати більшість інших засобів...» [50]. Частіше художники малюють на планшетах або комп'ютерах. Одним із видів такого мистецтва є векторне малювання, яке зазвичай роблять у програмі Adobe Illustrator. Великої перевагою є те, що якість завжди буде ідеальною, навіть не враховуючи розмір документу. Прикладом даного способу є ілюстрації з книги «Маргарет і єдиноріжка» (рис. 1.15).

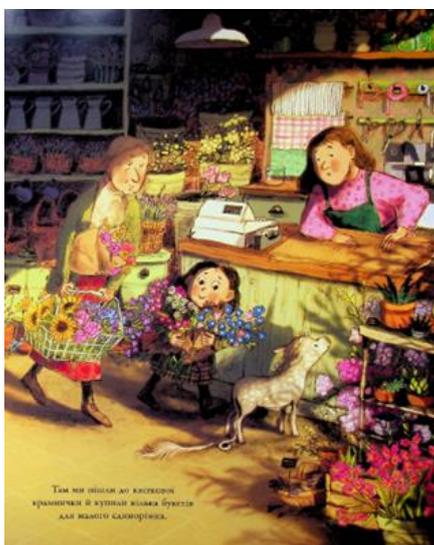

Рис. 1.15. Приклад ілюстрації з книги «Маргарет і єдиноріжка», ілюстраторка Брайоні Мей Сміт, Велика Британія, 2020 [36]

2. Акварель. Це один із найвиразніших матеріалів. Завдяки своїй структурі можна робити м'які та повітряні ілюстрації, створювати ефект прозорості та багатошаровості. Також його можна поєднувати з іншими матеріалами, наприклад, з олівцями. Таким чином збережеться потрібний ефект і можна буде додати ще одну текстуру та деталізувати певні елементи.

3. Олівець. Даний матеріал доволі часто використовується для створення ілюстрацій, особливо дитячих. Перевагою є те, що ціна не дуже велика і можна зробити багато деталей (наприклад, аквареллю важко буде промаювати дрібні деталі і зробити чіткий контур). До прикладу можна

взяти ілюстрацію з книги «Як король Ельфгейму зненавидів оповідки», яку проілюструвала Ровіна Цай (рис. 1.17).

Рис. 1.17. Приклад ілюстрації з книги «Як король Ельфгейму зненавидів оповідки», ілюстраторка Ровіна Цай, США, 2020 [35]

4. Колаж. Це гарний художній метод, який може зробити ілюстрацію більш цікавою та привабливою. Зазвичай використовуються різні фотографії, шматки паперу чи текстурні елементи. Можна робити як цілісний колаж, так і якісь окремі деталі. Наприклад, частину одягу, будівлі чи природні об'єкти. Саме в книжках варто максимально спрощувати форми аби не було візуального перенавантаження.

Підсумовуючи, можна сказати, що кожен спосіб створення ілюстрацій має свої переваги та недоліки. Варто спробувати попрацювати з кожним, щоб знайти саме «своє».

Висновки до розділу 1

1. З'ясовано, що в сучасній сфері книжкової ілюстрації є популярним застосування казкових образів і елементів міфології. Дану тенденцію можна помітити в роботах таких українських художників як Владислав Єрко, Георгій Нарбут та Володимир Єрмак.

2. Виявлено, що ілюстрації в дитячій літературі вперше з'явилися у 19-му столітті. На той час видатним представником даного стилю вважався Джордж Крукшенк, який проілюстрував такі відомі твори як «Попелюшка», «Гензель і Гретель», казки братів Гримм.

3. Дослідження стану дитячої книжкової ілюстрації в Україні в умовах війни показало, що велика кількість видавництв змінили тематику книг, які видаються: розповідається про те, як подолати втрати, як справлятися зі своїми емоціями, висвітлюються історії різних людей, зображується українська культура та її елементи, акцентується увага на єдності і героїзмі.

4. Встановлено, що ілюстрація має такі функції: інформаційна, емоційно-психологічна, естетична; розрізняють такі види: дитяча, графічні романи, навчальні книги; а також ілюстрація поділяється на: за способом відбиття дійсності, за ступенем зовнішньої близькості до зображуваної дійсності, за походженням, за кольоровою гамою, за місцем розташування в книзі, за способом розташування в книзі, за способом зображення.

5. Проведено огляд трендів і тенденцій і визначено, що основними є такі: обмежена кольорова гама, абстрактний стиль та сюрреалізм, орієнтир на соціальну та екологічну обізнаність, відголоски традиційного малювання, присутність культурного різноманіття, яскраві кольори та відтінки, цікава типографіка.

РОЗДІЛ 2.

ЦІЛЬОВА АУДИТОРІЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПОЄКТУВАННЯ КНИЖКОВИХ ІЛЮСТРАЦІЙ

2.1. Дитяча аудиторія та її особливості

Перед початком роботи над розробкою ілюстрації до дитячої казки «Прокляття водяників» варто розібратись із особливостями даної цільової аудиторії. Чому візуальна частина літературного твору важлива, які функції вона відграє, як впливає на читачів тощо. Дану тему в свої працях розглядали: А. Богуш, А. Коваль, О. Савченко, О. Ушакова, а також досліджували такі психологи як: О. Запорожець, Д. Ельконіна, О. Никифора, С. Рубінштейн, П.Якобсон [6]. Є. Огар, писала: «...Ілюстрація у виданні для дітей повинна виступати образотворчим втіленням персонажа, явища, події, описаних автором за допомогою слів; іншими словами – виконувати інтерпретаційну функцію...» [41, с. 143]. Тему ілюстративного відтворення елементів в своїх роботах досліджувала А. Здражко [11].

Наприклад, Ю. Федіна розробила певні вимоги до ілюстрування дитячого видання: міцний зв'язок між написаним і зображеним; відповідність до жанру; реалістичний характер малюнка; чіткість контурів (відокремлення від інших об'єктів); емоційна жвавість; динамічні персонажі; яскрава кольорова гама; простота композиції; розташування головних об'єктів на передньому плані; спрощення оточення [10].

В першу чергу, поговоримо про те, що дитячі книжки навчають дітей навколишньому світу [54]. Наприклад, як виглядає природа: конкретні дерева та рослини, тварини та комахи тощо; розповідається про те, що існує чотири пори року і які особливості має кожна з них. Залежно від тематики твору, можуть бути висвітлені різні теми: дружба і взаємодопомога, сім'я та її цінності, добро і зло, пригоди та подорожі, фантастика та магія, самопізнання і

зростання, природа та екологія, школа та однолітки, толерантність та культура спілкування, справедливість і хоробрість тощо.

Виховний аспект ілюстрації варто розглянути окремо. Так як дитяча книга від початку свого існування і до сьогодні була засобом емоційного і розумового розвитку, то важливо привчати дітей до читання ще в ранньому віці. В період дошкільного віку бажано пройти ознайомлення з образотворчим мистецтвом, так як це впливає на розвиток творчих здібностей та уяви дитини. Крім того, книга – це інструмент, за допомогою якого дитині легше оволодіти мовленням, адже читання – це один із видів мовленнєвої діяльності [6].

Книги відіграють роль у формуванні особистості, почуттєвого та зорового сприйняття, а також розвивають естетичний смак. Завдяки ілюстраціям діти краще сприймають текст, поглиблюють свої знання про світ та вчаться швидше запам'ятовувати зміст.

Книга є помічником людини, адже часто історії розповідають про події, які в теорії можуть відбутися в житті, і як можна їх подолати. Також вважається, що у відомих текстах, таких як казки і легенди, приховані найпопулярніші життєві сценарії. Таким чином, читач проходить шлях головних героїв, спостерігає за їхніми діями і робить власні висновки [6].

У дорослої людини при читанні вся увага зосереджена на тексті, адже вона вже має всі навички, щоб максимально засвоїти прочитане. У випадку, коли це дитина, є певні труднощі у сприйнятті лише текстового матеріалу, тому варто акцентуватись більше на ілюстративному наповненні. Відомо, що максимальний відсоток засвоєння тексту складає 70%. Якщо ж додати картинки, до цифри збільшуються до 95%. Також відомі такі дані: 10% запам'ятовується при слуховому сприйнятті, 80% – при зоровому та 20% – під час читання. Отже, можна зробити висновок, що візуальна інформація краще засвоюється людиною, а особливо дітьми. Чим менше вік, тим важливіше присутність ілюстративного оформлення [6].

Існує відмінність ролі ілюстрацій в розумінні книги між дітьми раннього та більш дорослого віку. Для першої категорії картинки виступають як

основний матеріал, а не додатковий, як в другому випадку. За відсутності візуального наповнення юний читач може просто не зрозуміти твір. «...На цьому етапі розвитку малюнок представляє для дитини саму дійсність, яку не можна замінити словесним описом...» [39].

Ілюстрації мають бути присутні не тільки в художній літературі, а і в навчальній. Розглянемо на прикладі підручника з математики за 2 клас Ольги Гісь та Ірини Філяк (рис. 2.1). Тут ми бачимо задачу, яку треба вирішити. Також є зображення футболок, що сприяє тому, що можна уявити певний об'єкт і буде легше порахувати правильну відповідь. Отже, робимо висновок, що картинки допомагають пояснити складне у простій та доступній формі; підвищують зацікавленість та мотивацію у процесі навчання; формують асоціативне мислення.

1. Прочитай числа: 12 21 11 22

- Скільки чисел записано?
- Скільки різних цифр використано для запису цих чисел?
- Як одним словом можна назвати ці числа?

2. Що спільне і що відмінне мають числа 1, 10 і 100?

3. Доповни усно записи.

 47 — це 4 дес. □ од.;	 80 — це □ дес. □ од.;
 62 — це □ дес. 2 од.;	 9 — це □ дес. □ од.;
 75 — це □ дес. □ од.;	 ? — це 3 дес. 4 од.;
 56 — це □ дес. □ од.;	 ? — це 10 дес.

4. Придумай і запиши числа, що мають цифру:

- 3 у розряді десятків; • 5 у розряді одиниць;
- 0 у розряді одиниць; • 0 у розряді десятків;
- у розряді одиниць таку саму, як у розряді десятків;
- 0 у розрядах одиниць і десятків.

5. Які числа є між 40 і 50? Назви їхні дві спільні ознаки.

6. Котрому десятку належить число 34? 56? 78? 99?
Запиши число сьомого десятка, що має:

- цифру 2 в розряді одиниць;
- однакові цифри в розрядах десятків та одиниць.

7. Запиши четверте число третього десятка.

10 Тема. Розряди. Позиційний принцип запису числа
Проект підручника видавництва "Ранок"

Рис. 2.1. Підручник з математики для 2 класу, Гісь О. М., І. В. Філяк, Україна, 2025 [5, стр. 10]

Перше, що привертає увагу в книзі як дорослої людини, так і дитини – обкладинка або палітурка. Тому є певні вимоги: яскравість, зрозумілість та дотримання балансу.

Існує чотири групи читачів, які поділені залежно від вікової категорії:

1. Діти до 5 років (візуальна частина має займати не менше 75% книги, а самі ілюстрації – не менше 50% сторінки).
2. Діти від 6 до 10 років (візуальна частина має займати не менше 30% книги, відстань від зображення до тексту не менше 6 мм).
3. Діти від 11 до 14 років (допускається розміщення ілюстрацій на берегах, за умови його збільшення на 30%; відстань від зображення до тексту не менше 6 мм).
4. Підлітки від 15 до 18 років (немає бути присутні такі дефекти як: здвоєний друк, невідповідність розміщення, наявність дзеркального зображення; відстань від зображення до тексту не менше 6 мм) [10].

Ілюстрації повинні відповідати змісту історії: події, предмети, оточення мають співвідноситись із змістом. Адже читачі, особливо юні, дуже прискіпливо ставляться до зображень, вдивляються в кожну деталь, а також серйозно відносяться до «умовного світу» автора, перевіряючи його на справжність. Невідповідність зображувального і написаного може викликати недовіру в першу чергу до книги, а дуже часто і до навколишнього світу [10].

Отже, книжковий ілюстратор має враховувати багато чинників під час роботи над оформленням візуальної складової дитячої літератури. Так, як він є своєрідним автором, який візуалізує текст, а в нашому випадку для дітей, то варто розуміти, що в результаті має бути не «гарна картинка», а зрозуміле та чітке зображення [4]. Таким чином книга буде добре сприйматися не тільки дітьми, а і їхніми батьками.

Підводячи підсумок, можна сказати, що під час читання дитина розвиває свій інтелект, пам'ять, увагу, уяву, творчі здібності; вчиться як думати, аналізувати, засвоювати та використовувати отриману інформацію, робити власні висновки. Також книга розвиває мовлення, роблячи його образним та грамотним [6].

2.2. Аналіз ілюстрацій в сучасних дитячих книжках

В сучасній Україні високий рівень конкуренції на ринку дитячої книжкової ілюстрації. Це обумовлено багатьма факторами. До основних можна віднести такі:

1. Попит на дитячі книжки з якісними та естетично привабливими ілюстраціями. При виборі дитячої книги батьки приділяють увагу не тільки змісту, а і візуальному наповненню.
2. Розвиток видавничого ринку. Постійно з'являються нові видавництва, якими потрібні ілюстратори для співпраці.
3. Поява цифрових технологій. Технології доступні для кожного, а також їх легше опанувати, що збільшує кількість конкурентів.

На українському ринку існує багато видавництв, які спеціалізуються на дитячих книжках, але постійно з'являються нові. До найвідоміших можна віднести: А-ба-ба-га-ла-ма-га, Артбукс, Віват, Наша ідея, Книголав, Маміно, Наш формат, Ранок, Видавництво Старого Лева, РМ та багато інших.

Щоб краще зрозуміти, на які книжки з дитячим ілюстраціями зараз існує попит, було проведено власне дослідження. В Києві декілька разів на рік проводиться фестиваль «Книжкова країна» [37]. На цьому фестивалі, які проходив 26-29 вересня 2024 року, було представлено понад 50 видавництв. Були як і найвідоміші, так і тільки починаючі видавництва. Декільком видавництвам було задано таке питання: які дитячі книги з ілюстраціями частіше купують батьки або ж самі діти.

1. А-ба-ба-га-ла-ма-га

«100 казок. Найкращі українські народні казки з ілюстраціями провідних українських художників.»

«Тореодори із Васюківки. Велике ілюстроване видання.», автор Всеволод Нестайко.

2. BookChef

Серія книг «П'ять ночей із Фредді», автори Скотт Коутон та Кіра Брід-Ріслі.

3. Чорні вівці

«Веселі історії на добраніч», автор Ервін Мозер.

«Малі гноми. Мешканці великого супермаркету», автор Юлія Олефір.

«Як заробити на канікулах», Олена Скуловатова.

4. Наша ідея

«Король Куу», автор Адам Стовер.

5. Артбукс

«Безліч життів киці Пушин», автор Клер Белтон.

«Лєвова книжка», автор Марія Артеменко.

«Лєгенда зореплавця», автор Єнс І. Вагнер.

6. Рм

«Пригоди Емілія з Льонеберги», автор Астрід Ліндгрєн.

«Острів скарбів», автор Роберт Луїс Стівенсон.

«Кругом світу за 80 днів», автор Жюль Верн.

«Пєппі Довгапанчоха», автор Астрід Ліндгрєн.

7. Ранок

Серія книг «Гравіті фолз».

«Ельф для супер завдань», автор Катаржина Вежбицька.

«Дивовижна подорож Нільса з дикими гусями», автор Сєльма Лагерлєф.

«План казан. Конкурс потворності.», автор Давід Брі.

8. Віват [42]

«Пригоди машин», автор Міхаєль Енглер.

«Казочки про єдиноріжку Лілу», автор Лілу Масє.

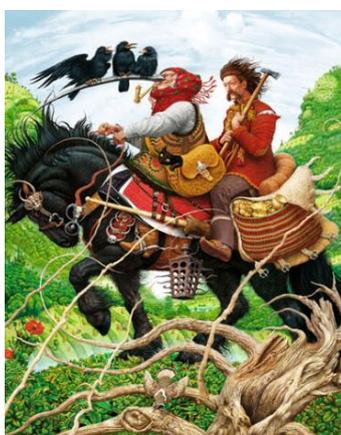
«Вєдмежуня мандрує в Карпати», автори Світлана Стрєтович та Яна Козак.

«Усміхнися, Бурмопсику», автори Люсі Астнер, Александра Гєльм.

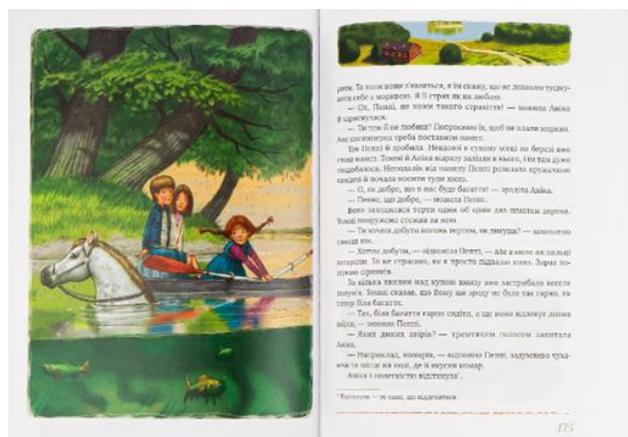
Всі ці книги пов'язують багато факторів. Більшість з них – популярні серії, які добре відомі як в Україні, так і за її межами. Наприклад, «Пєппі

Довгапанчоха» та серія «Гравіті фолз». Або ж українська класика від видавництва «А-ба-ба-га-ла-ма-га»: «100 казок. Найкращі українські народні казки з ілюстраціями провідних українських художників.» та «Тореодори із Васюківки. Велике ілюстроване видання.»

Якщо брати спільні риси в ілюстраціях, то це присутність класичного стилю малювання, для якого притаманна деталізація, а також атмосфера старих дитячих казок. Такий стиль присутній в книгах «Пеппі Довгапанчоха» та «100 казок. Найкращі українські народні казки з ілюстраціями провідних українських художників.» (рис. 2.1).

а

б

Рис. 2.1. Приклади ілюстрацій з книг: а – «100 казок. Найкращі українські народні казки з ілюстраціями провідних українських художників.», ілюстратор Владислав Єрко, Україна, 2013 [12], б – «Пеппі Довгапанчоха», ілюстратор Арсен Джанік'ян, Україна, 2016 [29]

В серії книг «П'ять ночей із Фредді» присутній сучасний мінімалізм. Стилiзація персонажів та кольори ілюстрацій спрощені та направлені на емоційні аспекти, такі як відчуття страху, загадковості та напруги.

Багато видавництв фокусують свою увагу на мультяшному стилі, тому що це привертає увагу і дітей, і батьків. Видавництва «Артбукс» та «Віват» не стали винятком. Вони застосували цей стиль в своїх книгах "Безліч життєвих киці Пушин" та "Пригоди машин". Характерні особливості цього стилю: яскраві кольори та спрощення всіх форм.

В кожній книзі важливим аспектом є передача атмосфери історії та її настроїв. Це допомагає дітям зануритись у книгу на 100 %. Прикладом таких книг є «Острів скарбів» та «Легенда зореоплавця» (рис. 2.2). В цих книгах ілюстрації передають відчуття магичності, пригод та видуманого автором світу.

а

б

Рис. 2.2. Приклади ілюстрацій з книг: а – «Легенда зореоплавця», ілюстратор Сінди Фроліх, Німеччина 2021 [24], б – «Острів скарбів», ілюстратор Арсен Джанік'ян, Україна, 2022 [27]

Діти цінують почуття гумору, тому кумедні ілюстрації в книжках завжди будуть плюсом. Наприклад, в книзі «Тореодори із Васюківки» (рис. 2.3) від видавництва «А-ба-ба-га-ла-ма-га» ілюстратор використав гумористичний підхід, він підкреслив смішні ситуації за допомогою цікавої композиції та виражених емоцій персонажів.

Рис. 2.3. Приклади ілюстрацій з книги «Тореодори із Васюківки. Велике ілюстроване видання.», ілюстратор Ростислав Попський, Україна, 2023 [32]

Акцентність на українському фольклорі також привертає увагу юних читачів та їхніх батьків. Образи козаків, народне вбрання, традиційні українські хатинки – все це гарно показано в книзі «100 казок. Найкращі українські народні казки з ілюстраціями провідних українських художників.».

Колір є одним із головних чинників при виборі книги. Він може підкреслити казкову атмосферу та позитив історії. В книгах «Казочки про єдиноріжку Лілу» та «Веселі історії на добраніч» в ілюстраціях використовуються світлі і пастельні кольори, які привертають на себе увагу і виконують всі функції кольору. Абсолютно протилежні кольорові схеми ілюстратори використали в книгах «Гравіті Фолз» та «П'ять ночей із Фредді» (рис. 2.4). Тут вони похмурі та загадкові, але так само привертають увагу. Гарним прикладом використання кольорів є ілюстрації в книзі «Дивовижна подорож Нільса з дикими гусями». Тут кольорова палітра природня, що передає спокій, красу природи та атмосферу пригод.

а

б

Рис. 2.4. Приклади ілюстрацій з книг: а – «Гравіті Фолз», ілюстрували художники студії Disney, США, 2021 [17], б – «Казочки про єдиноріжку Лілу», ілюстраторка Марі-Роз Буассон, Франція, 2024 [21]

Висновок дослідження:

Більшість споживачів купляють дитячі книги з ілюстраціями через їхню популярність, присутності класики в малюванні або ж сучасності, вираженої кольорової гамою, наявності фольклорних елементів, передачу атмосфери через візуальні елементи та грамотну композицію.

В цій кваліфікаційній роботі було обрано декілька ілюстраторів, творчість яких була взята за основу розробки ілюстрації до казки «Прокляття водяників». Наприклад, досвідчена Оксана Була. Своєю творчістю вона показує глибинний зв'язок людини з природою, заохочує до її збереження та відповідального ставлення. Саме це вона хоче донести до своєї аудиторії – дітей.

Що стосується стилю ілюстрацій, то у Оксани переважає мінімалізм. Всі об'єкти лаконічні, що дає змогу фокусувати увагу на головному – персонажах. Також це сприяє кращому сприйняттю історії. Кольорова палітра ілюстрацій – природня, спокійна та пастельна. Це не перевантажує очі, а також допомагає краще зануритись в атмосферу природи. З одного боку, діти люблять все яскраве, але занадто агресивні та «вирви око» кольори можуть погано впливати на емоційний стан дитини та її душевну рівновагу. При виконанні ілюстрацій перевага віддається акварелі. Цей матеріал дає змогу зобразити прозорість та легкість, а також за допомогою нього можна краще підкреслити атмосферу казковості.

В ілюстраціях Оксани (рис. 2.5) є багато повчальних аспектів – це повага до природи, як було згадано раніше, розуміння, що природа циклічна (існують пори року, відповідно до яких відбуваються зміни у навколишньому середовищі), важливість дружби, співчуття та допомоги, якщо цього потребує ситуація.

а

б

Рис. 2.5. Приклади ілюстрацій з книг: а – «Ведмідь не хоче спати», ілюстраторка Оксана Була, Україна, 2018 [22], б – «Туконі – мешканець лісу», ілюстраторка Оксана Була, Україна, 2018 [26]

Персонажі переважно тварини (ведмеді, олені, сови тощо), що і не дивно, так як вся творчість художниці пов'язана із природою. До дітей вони постають, як добрі, співчутливі, розумні та кмітливі, що акцентує увагу на тому, що тварин треба сприймати як друзів та поважати їх. Найвідомішими персонажами є створіння туконі, які мають на своєму тілі частини природи – гілки або ж листя. За сюжетом вони охоронця лісу. До їхніх обов'язків входять стежити за тим, як змінюються пори року, допомагати та дбати за мешканцями лісу.

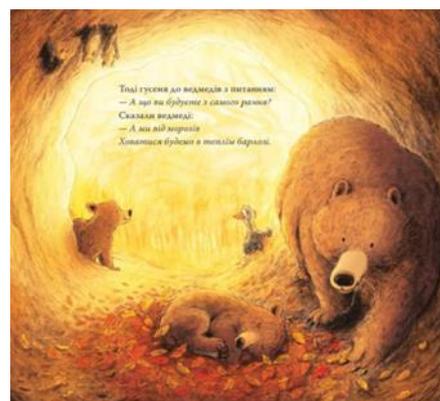
Іншою ілюстраторкою є Брайоні Мей Сміт. Працює вона у Великій Британії, але деякі її книги видані в Україні. Художниця працювала над багатьма книжками і має багаторічний досвід, як маювання, так і написання книжок. Найвідоміші її роботи: «Margaret's Unicorn», «The Mermaid Moon», «Imelda and the Goblin King», «Tooth Fairy in Training» та «Witch in Training» [36]. У 2014 та 2015 роках отримала премію Макміллана в галузі дитячої книжкової ілюстрації [51].

Натхнення вона отримує із природи, а також із казок та фольклору Ірландії та Великої Британії. В її стилі переважають м'які кольори, деталізація та атмосферність. Зазвичай в ілюстраціях переважають сцени із природою та міфічними істотами, а також емоційні моменти.

Завдяки її книжкам у дітей розвивається уява та емоційний інтелект, збільшується багаж знань про фолькор різних країн, формується юбов та повага до природи. Розглянемо детальніше її роботи. Наприклад, ілюстрацію з книги «Маргарет і єдиноріжко» (рис.2.7). Композиція побудована за допомогою діагональної перспективи, а загальну динаміку підтримке рух однорога вгору та погляд дівчинки. Увага акцентується на передньому плані. Про це свідчить деталізація (промальовані квіти, рослини, світло тощо), а також більш розмитий фон. Кольорова гама: м'які та теплі кольори, з акцентними фіолетовими відтінками. Центральним образом є одноріг, який підкреслений сонячним світлом, отже привертає до себе найбільшу увагу. Найбільший контраст: найсвітліша та найтемніша частини також розташовані біля цієї істоти. Отже, в цій роботі гарно передається атмосфера твору, характер персонажей та настрої зображуваної сцени.

а

б

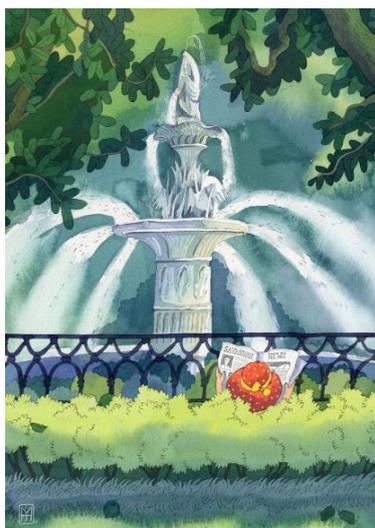
Рис. 2.7. Приклади ілюстрацій з книг: а – «Маргарет і єдиноріжко», ілюстраторка Брайоні Мей Сміт, Велика Британія, 2020 [36], б – «Перша осінь гусенятки», ілюстраторка Брайоні Мей Сміт, Велика Британія, 2020 [36]

Далі розглянемо приклад з книги «Перша осінь гусенятки» (рис. 2.7). Ілюстрація побудована за допомогою кола, тобто погляд глядача рухається вздовж цієї фігури. Всі елементи м'які та мають округлі форми, що створює відчуття затишку та безпеки. Кольорова гама: переважають теплі осінні відтінки: жовто-золотисті, коричневі, помаранчеві. Контраст створюється за

допомогою світла (фон) і тіні (передній план), також підсилюється загальна глибина. Отже, дане зображення несе в собі інформативність (виховна функція ілюстрації), передає атмосферу пори року та родинних зв'язків.

І останньою ілюстраторкою є Євгенія Гайдамака. Це українська художниця, професорка в SCAD, у 2017 році отримала премію Red Dot Communication Design Award. До найвідоміших робіт належать: книга Григорія Фальковича «Корова спекла коровай» (2015), лексичний тренажер «Англійська із Greeny the Brownie. 100 англійських слів на тиждень» (2016), «Опікуни для жирафа» Оксани Луцевської (2018) [9].

Натхнення черпає із природи та свого дому. Характерні риси її стилю: поєднання традиційних технік та цифрових (вона малює спочатку аквареллю, а потім допрацьовує в графічних програмах), увага до деталей, поєднання складних тем та зрозумілої візуалізації. Розглянемо приклади її робіт (рис. 2.8).

а

б

Рис. 2.8. Приклади ілюстрацій: а – «З днем народження мене», ілюстраторка Євгенія Гайдамака, Україна, 2020 [9], б – «Новини Савани», ілюстраторка Євгенія Гайдамака, Україна [9]

Дані ілюстрації на рис. 2.8. зображують красу природи та затишок моменту. Кольорова гама: м'які та прозорі відтінки зеленого, синього та червоного. В обох випадках композиція центральна. Настрій обох зображень різний: на першому більш спокійний, а на другому – емоційно-глибокий.

Висновки до розділу 2

1. З'ясовано, що дитячі книжки навчають дітей навколишньому світу, висвітлюють такі теми як: дружба і взаємодопомога, сім'я та її цінності, добро і зло, пригоди та подорожі, фантастика та магія, самопізнання і зростання, природа та екологія, школа та однолітки, толерантність та культура спілкування, справедливість і хоробрість тощо.

2. Встановлено, що ілюстрація є засобом емоційного і розумового розвитку, інструментом, за допомогою якого дитині легше оволодіти мовленням. Виявлено, що книги відіграють роль у формуванні особистості, почуттєвого та зорового сприйняття, а також розвивають естетичний смак; завдяки ілюстраціям діти краще сприймають текст, поглиблюють свої знання про світ та вчаться швидше запам'ятовувати зміст.

3. Досліджено, що під час читання дитина розвиває свій інтелект, пам'ять, увагу, творчі здібності; вчиться як думати, аналізувати, засвоювати та використовувати отриману інформацію, робити власні висновки.

4. Проведено огляд ринку дитячої книжкової ілюстрації і визначено, що в Україні високий рівень конкуренції через такі фактори: попит на дитячі книжки з якісними та естетично привабливими ілюстраціями, розвиток видавничого ринку, розвиток цифрових технологій.

5. Дослідження на фестивалі «Книжкова країна» показало, що більшість споживачів купляють дитячі книжки з ілюстраціями через їхню популярність, присутності класики в малюванні або ж сучасності, вираженої кольоровою гамою, наявності фольклорних елементів, передачу атмосфери через візуальні елементи та грамотну композицію.

РОЗДІЛ 3

РОЗРОБКА КОНЦЕПЦІЇ КНИГИ ТА ІЛЮСТРАЦІЙ

3.1. Розробка персонажів та концепції книги «Прокляття водянників»

Одним із перших важливих кроків при створенні ілюстрацій в книзі є розробка концепції. Енциклопедія дає таке визначення терміну – система поглядів, понять про ті чи інші явища або процеси, спосіб їхнього розуміння, тлумачення; основна ідея будь-якої теорії, головний задум; ідея чи план нового, оригінального розуміння; конструктивний принцип художньої, технічної та інших видів діяльності [8].

Якщо ж брати визначення концепції ілюстрацій, то це загальна ідея або задум, за допомогою яких визначається стиль, тематика візуальної частини в книзі, а також мета самих ілюстрацій (що хоче ілюстратор донести до аудиторії, на чому підкреслити увагу тощо). При розробці варто врахувати тему книги, обрати загальну кольорову палітру, стиль та техніку виконання, за допомогою яких будуть передаватись основні ідеї твору, настроїв та атмосфера.

Спочатку варто визначитись із концепцією книги, тобто авторської казки «Прокляття водянників». Це історія про двох сестер Соломію та Юстину, яких розлучили злі створіння водянники. Але завдяки своєму сильному сестринському зв'язку все закінчується позитивно і дівчата не тільки рятують одна одну, а ще і весь світ. В казці порушуються такі важливі питання, як любов в родині; шанування, оберігання та підтримка зв'язку із природою; те, що не треба боятись перешкод на своєму життєвому шляху; бути відповідальними за власні дії; цінувати своє коріння; проявляти мужність, навіть коли страшно. В цій казці присутні метафори. До прикладу можна навести те, що водянники виступають не тільки, як міфічні істоти, а як і загроза, яку можна подолати за допомогою віри в себе та підтримки із боку близьких людей. Хоча діти напряду і не розуміють зміст цієї метафори, але в їхній підсвідомості це відкладеться і в майбутньому вони це згадають. Вся казка зав'язана на легендах (в особливості

про водяників), які мати сестер любила розповідати. Дівчата не вірили, але стикнулись із цим у житті. Це може навчити дітей, що легенди, старі історії та міфи можуть мати важливе значення у житті.

У висновку можна сказати, що ця казка створює атмосферу загадковості та магії. Вона насичена пригодами та емоційними моментами, які створюють напругу і викликають співпереживання у юних читачів.

Важливим аспектом при визначенні концепції є вибір кольорової гами. Наприклад, Василь Кандинський особливу увагу приділяв поєднанню форм і кольорів. Він вважав, що, коли людина дивиться на картину, спочатку відбувається фізичний вплив кольору: глядач отримує задоволення або роздратування.

Кольори в ілюстраціях виконують багато функцій. До основних можна віднести такі:

1. Вплив на емоції. Відомо що кольори зазвичай однаково впливають на емоції людей. Так, наприклад червоний асоціюється з коханням, викликає почуття голоду, агресії; білий – чистота, чесність, невинність; жовтий – дружба та щастя; рожевий – ніжність та захоплення, а також жіночність; фіолетовий – влада, гідність, вишуканість; синій – спокій, мир та стабільність; зелений – природа та натуральність.

2. Створення атмосфери. Темні відтінки можуть підкреслити загадковість історії, тоді як світлі це про позитив, спокій та легкість. Яскраві кольори, в свою чергу, підкреслюють відчуття щастя, дитинства та веселощів.

3. Брендинг. Кожному ілюстратору притаманна своя кольорова гама, яка виділяє його серед конкурентів.

4. Культурні відмінності. Відомо, що сприйняття кольорів у різних країнах різне. Тому варто враховувати це при роботі, задля уникнення непорозуміння [43].

Отже, варто орієнтуватись в особливості колірною сприйняття, а в нашому випадку дитячого. Як і на дорослих кольори впливають, так і на дітей.

Але в більш ранньому віці, звісно, і сприйняття інше. Також варто враховувати, що відбувається фізичний, емоційний, психологічний розвиток людини, яка зростає.

Емоційне сприйняття: Теплі відтінки – це про тепло, енергію та позитив. Вони стимулюють творчість, впевненість та пробуджують відчуття змотивованості. Холодні – це про спокій, розслаблення та концентрацію. Занадто яскраві кольори можуть призвести до збудження та відчуття тривоги або неспокою. Однак в міру яскраві відтінки можуть звернути увагу дитини на щось конкретне [44].

Важливо передавати точний колір ілюструємих об'єктів. Наприклад, трава– зелена, небо – синє тощо. Таким чином у дітей формується правильне уявлення про те, який колір має кожен предмет. Для більш дорослого віку можна вже зображувати й інші відтінки. Це дозволяє розвивати уяву.

При проектуванні ілюстрацій не варто обирати яскраві кольори для підкладки тексту. А також рекомендується зменшити кількість відтінків, які використовуються одночасно [3].

Виходячи з цього, кольорова гама (рис. 3.1) проектуємих ілюстрацій така: переважають природні кольори, такі як зелений, жовтий та синій; додаткові – різні варіації рожевого, помаранчевого та коричневого. Вся палітра в теплих відтінках. Так як за сюжетом казка поділена на 2 світи: світ людей та водянників, то і кольорова гама відрізняється. В світі водянників переважають сині та зелені відтінки, а в світі людей – зелені, жовті та рожеві.

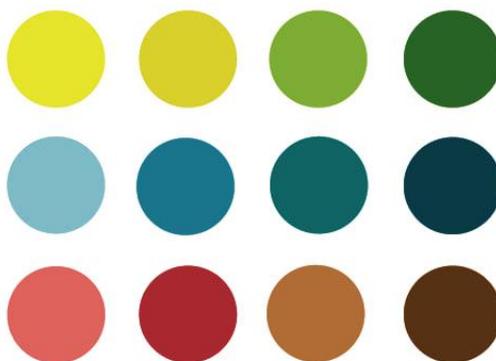

Рис. 3.1. Кольорова гама ілюстрацій

Не менш важливою частиною концепції є те, що казка «Прокляття водяників» ще не була проілюстрована і може стати частиною літературної спадщини. В такому випадку ілюстратор має повну свободу творити з нуля та створювати образи персонажів, пейзажі та сцени, які можуть стати канонічними і будуть асоціюватись у читачів при згадці цієї казки. Присутність в казці культурних рис слов'янської культури підсилює автентичність об'єкта. Кожен штрих і кольоровий акцент залишаються частиною концепції, яка прагне не тільки розкрити сюжет, а й передати дух казки.

Окрім всього вищеописаного до розробки концепції входить робота над персонажами. Перед початком розробки персонажів варто детально дослідити, якими вони описані у літературному творі, в нашому випадку в казці «Прокляття водяників». Тут 3 головних персонажі – Соломія, Юстина та водяник.

Соломія - головна героїня казка. У тексті її зовнішність описується так: «Волосся її було біле як зорі на небі, а очі - сині як вода в океані.». Вона любить та поважає природу, розмовляє із тваринами та піклується про них. Для свого віку дівчина дуже мужня, адже опинившись перед загрозою у вигляді водяників, вона не тікає, а йде далі. Також вона має сильний зв'язок із своєю родиною. Це пояснюється двома речами: По-перше, коли зникає її старша сестра, Соломія підтримує батьків та несе позитив у свою сім'ю. По-друге, навіть не пам'ятаючи, що Юстина зникла, десь на підсвідомому рівні дівчина все одно відчуває зв'язок із нею. Одяг Соломії яскравий та веселий, такий, який зазвичай носять маленькі діти. Загалом її образ відповідає її характеру.

Юстина – старша сестра Соломії, яка зникає ще в ранньому віці, а потім знаходиться вже у світі водяників. Вона наполеглива та ніколи не здається. Адже всі ці роки, поки її сім'я шукала дівчину, вона не полишала спроб зв'язатись із сестрою. Юстина є центральною фігурою в пошуках Соломії. Її зв'язок із сестрою стає ключем до порятунку не лише для них обох, але й для інших дітей, яких водяники могли би викрасти у майбутньому. Одяг дівчини

стриманий та однотонний, лише з невеликими яскравими акцентами. Зачіска зібрана у гульку, що більше притаманне для дорослих дітей.

Водяники – злі духи, які живуть в різних водоймах. Згідно з легендами, вони крадуть дітей раз на п'ятдесят років для того, щоб знайти особливу дитину, яка зможе зняти прокляття з книги, що тримає їх у водному світі та не дозволяє вільно виходити на землю. У казці написано, що ці створіння можуть перетворюватись на будь що: на собаку, коня чи свиню, колоду, навіть на людину. Також в них є певна ознака, за якою їх можна впізнати: із їхньої лівої штанини завжди крапає вода. За характером вони хитрі та безжальні, але в той самий час вони боягузи, особливо перед серйозною загрозою. Водяники прагнуть захопити світ людей, і без вагань використовують дітей у своїх підступних планах.

Отже, кожен персонаж має свої унікальні риси характеру та зовнішності. Вони передають настрій історії та дають змогу краще зрозуміти сюжет літературного твору.

Тепер розглянемо деякі важливі моменти, які треба враховувати при розробці персонажа. Як відомо, обличчя – головна частина кожного персонажа. Тому цьому варто приділяти не менше частину часу, ніж іншому. Основними емоціями вважаються радість, смуток, здивування, страх, огида та радість. Щодо кольорів, то варто зменшити їх кількість до 3, але допускається використання відтінків. Також варто визначити, які домінуючі, вторинні та акцентні.

Вираз обличчя, поза та жестикуляція дозволяють читачам краще розуміти в якому емоційному стані знаходиться персонаж. Для того, щоб юдині було легше запам'ятати та ідентифікувати героя, варто створювати різні зовнішності, одяг та кольорові поєднання, тобто щось унікальне, що буде властиве тільки для когось одного. Візуальні елементи, такі як зачіска, одяг та аксесуари, можуть підкреслити характер персонажа. Наприклад, для казки про водяників образи можуть містити елементи, що відображають зв'язок зі світом

води: зелена кольорова палітра, морські рослини, водорості в деталях одягу тощо.

Те, як виглядають головні герої, може допомогти читачу зануритись в казковий світ. Наприклад, водяники можуть виглядати моторошно, незвично, викликаючи відчуття таємничості та страху, в той час як сестри Соломія та Юстина, можуть мати природний, ніжний і світлий образ, що підкреслить їх зв'язок із світом людей і природою.

Існує три основні фігури, за допомогою яких створюються всі персонажі. Це коло, квадрат та трикутник. На інтуїтивному рівні всі люди однаково їх сприймають. Так, наприклад, коло – щось м'яке, невинне, те, що випромінює тепло та турботу тощо; квадрат – щось міцне, сильне, стійке, надійне тощо; трикутник – щось гостре, динамічне, небезпечне, непередбачуване тощо [49].

Розглянемо це на прикладі мультфільму «Русалонька». Як відомо, то в Аріель був друг – риба Флаундер (рис. 3.2). У картині він постає як добрий, співчутливий та завжди готовий допомогти. В основі його фігури закладені круглі форми, що вже дає розуміння того, що він вам не нашкодить, бо він виглядає невинним та випромінює відчуття безпеки.

Рис. 3.2. Персонаж з мультфільму «Русалонька» Флаундер, США, 1989 [40]

Як і в більшості дитячих фільмах, тут присутній головний злодій. В нашому випадку це Урсула (рис. 3.3). Перше, що ви відчуваєте, коли вона з'являється на екрані, це небезпека та загроза. Це пояснюється тим, що при побудові цього персонажа за основу було взято трикутні форми. Риси її обличчя

загострені, а різкі лінії та гострі кути підсилюють її підступність та бажання творити зло.

Рис. 3.3. Персонаж з мультфільму «Русалонька» Урсула, США, 1989 [40]

Король Тритон (рис. 3.4), який є батьком Аріель, має широкі плечі та чітку та міцну статуру, що передає його силу та стійкість. Квадратна форма підкреслює його надійність і авторитет, адже він є не тільки батьком Аріель, але й королем всього підводного світу. В більшості людей квадрат асоціюється зі стабільністю та впевненістю, що добре підходить до характеру Тритона. Його образ передає силу та рішучість, але при цьому не виглядає агресивно, оскільки фігура, на якій він побудований, є символом захисту і стійкості.

Рис. 3.4. Персонаж з мультфільму «Русалонька» король Тритон, США, 1989 [40]

В процесі роботи були розроблені ескізні варіанти майбутніх персонажів. Спочатку вони виконувались у ч/б, а потім у кольорі. На основі всього вищеописаного в нас є готові зображення Соломії, Юстини та водянника (рис. 3.5). Персонажі відповідають їхнім характерам, які описані у казці та візуально передають те, що було вкладено автором.

Рис. 3.5. Готові персонажі Соломія, Юстина та водяник

Підсумовуючи, можна сформувати таку етапність створення персонажа:

1. Аналіз характеру та зовнішності, яка описана у літературному творі.
2. Вписування у форму, яка відповідає характеру (коло, квадрат, трикутник).
3. Розробка основних емоцій.
4. Підбір кольорової гами.

3.2. Проєктування ілюстрацій

Для створення ілюстрації, яка приверне увагу варто зрозуміти головну думку тексту, в деяких випадках навіть самого автора, повністю поринути в авторську ідею, в суть письменницького задуму, перейнятися духом твору. Також треба мати глибоке розуміння побудови книги та її сенсу. Художник певною мірою стає співавтором, він надає читачеві своє бачення написаного.

На початку роботи було створено чіткий план роботи та поділено її на частини:

1. Аналіз завдання.
2. Натхнення.
3. Формування концепції.
4. Етап ескізування.
5. Створення чистового варіанту.

Виходячи з цього пану розглянемо детальніше кожен пункт.

В аналізі завдання входять формування технічної задачі, тобто створення плану дій, а також проведення дослідницької роботи щодо об'єкту, проєктуємого ілюстратором. Це було розглянуто у 1 та 2 розділах. Така робота проводиться для чіткого розуміння технології створення ілюстрації та аспектів, які стосуються безпосередньо дитячого сприйняття, визначення можливостей і способів вирішення художньо – конструкторської проблеми.

До пункту натхнення відноситься пошукова робота (рис. 3.6), а саме – збір референсів (приклади робіт інших ілюстраторів, різні стилістичні варіанти, окремі елементи та композиційні рішення).

Рис. 3.6. Приклади референсів [56]

Як було зазначено в 3 розділі, а саме в 3.1 підрозділі, концепція – основа будь-якого дизайнерського об'єкту. Сюди входить пошук стилістичного рішення, визначення кольорової гами, аналіз казки (її основна ідея, те, що хотів сказати автор, тощо), розробка персонажів, продумування текстових блоків та унікальності об'єктів загалом.

Етап ескізування – створення різноманітних композиційних ідей в чорно-

білих відтінках, проєктування найкращих варіантів у кольорі та доопрацювання окремих деталей на більш великих форматах. В процесі роботи застосовувались такі етапи пошуку композиційних рішень:

1. Формальний ескіз (рис. 3.7), тобто створення ескізів узагальненими плямами та розподілення мас на аркушу. Це допомагає зрозуміти, що буде головним, а що – другорядним.

Рис. 3.7. Приклад формальних ескізів

2. Варіативність, збільшувати, або зменшувати елементи, змінювати розташування, додавати або прибирати деякі елементи.
3. Проєктування найкращих варіантів в кольорі та доопрацювання окремих деталей на більш великих форматах.
4. Переведення кольорових ескізів в ч/б, щоб можна було побачити загальну тонову організацію формату.

Отже, на основі всього вищесказаного про етап ескізування, розглянемо весь процес на прикладі проєктування однієї з ілюстрацій (рис. 3.8).

Рис. 3.8. Приклад етапу ескізування

На цьому прикладі така послідовність роботи: спочатку розробляється формальний ескіз, далі кольоровий, наступний етап – додавання деталей (білочка на дереві, зелень на задньому плані тощо), передостаннє – проєктування на більш великому форматі з урахування всіх правок. Після цього вже можна переходити до чистового варіанту, редагування кольорів та додавання текстового блоку.

Створення чистового варіанту – фінальний етап. Це виконання ескізів на форматі майбутньої друкованої книги, в нашому випадку це А4, сканування та редагування в таких програмах як Adobe Illustrator та Adobe Photoshop. Матеріалами, за допомогою яких створювались ілюстрації є акварельні фарби та кольорові олівці. Після того, як малюнок був закінчений фарбами, олівцями додавались штрихи та різні текстури в потрібних місцях. Також домальовувалась чітка форма, яку важко досягти за допомогою пензлика.

Як відомо, акварель це повітряний та ніжний матеріал для малювання. Такий спосіб має свої переваги. В першу чергу можна сказати, що кожна робота, створена за допомогою акварелі, є унікальною. Адже завдяки своїй структурі можна створювати ефект прозорості та багат шаровості. В цифровому мистецтві такого важкого досягти, можна спробувати зімітувати, але на 100% все одно не вийде. Звісно, що більшість сучасних митців надають перевагу цифровим технологіям, але не варто забувати, що традиційне малювання завжди буде мати більший емоційний зв'язок із автором та споживачами. Також робота із фарбами розвиває у художника вміння працювати з кольорами.

В Adobe Photoshop (рис. 3.9) відбувалось редагування кольорів готових ілюстрацій, а саме: зміна насиченості, кольорів, світла та контрасту. В Adobe Illustrstor – робота із текстом та кадрування зображення (рис. 3.9).

Рис. 3.9. Робота над кольорами в Adobe Photoshop, робота з текстом в Adobe Illustrator

Щодо шрифту основного тексту, то було обрано Century Gothic, розмір 14 pt, міжрядковий інтервал 26 pt [52]. Він без засічок, що полегшує процес читання для дітей.

Отже, розглянемо кожну зпроектовану ілюстрації та детально її проаналізуємо. Всього було розроблено 20 об'єктів, враховуючи обкладинку, початкові сторінки та форзац. На багатьох ілюстраціях присутні візуальні елементи та композиційні засоби, які повторюються. Наприклад, природа: різноманітні пейзажі, квіти та рослини. Так як однією з головних тем казки є все, що пов'язано з природою (любов, турбота тощо), то і на ілюстраціях це займає велику частину всього візуалу.

Також прослідковується гра світла: від темного до світлого. Воно може розташовуватись вертикально, горизонтально і діагонально. Такий композиційний метод додає сюжетної інтриги, полегшує рух очей читача до головних елементів ілюстрації та створює об'єм всіх об'єктів.

На перший погляд, всі ілюстрації прості та зрозумілі, але деякі з них несуть метафоричний підтекст. Наприклад, Додаток Т зображує головну героїню, яка пливе через темні і страшні водорості. Це можна пояснити як, те, що ці рослини виступають злом у вигляді водянників. Але попри це, маленька дівчина все одно пливе далі, бо хоче врятувати сестру.

Також варто додати, що в книзі присутні ілюстрації різних видів, розгортки, сторінкові, напівсторінкові, полосні тощо. Кожен вид має свої переваги, наприклад, розгортки, яких зпроектовано п'ять, дають змогу дитині

розглянути кожну деталь, не відволікаючись на текст, а також покладатись тільки на свою уяву для того, щоб зрозуміти, що саме зображено та, що це означає.

Обкладинка Додаток Г, яка виступає головним об'єктом кожної книги, виконана, з урахуванням всіх аспектів, які мають бути присутніми. Це перше, що бачить потенційний покупець, коли думає чи купувати дану продукцію. Зазвичай, людина витрачає секунду на те, щоб оцінити щось візуально, тому варто ретельно продумати кожну деталь, від ілюстрації до назви та автора. Отже, на обкладинці ми бачимо місто під водою, замок та силуети двох дівчат. Перше, що виникає в думках людини, це те, що ця книга про щось містичне та загадкове. А це саме те, що нам треба: заінтригувати покупця. Назва казки написана шрифтом Yakutovich Regular, якій асоціюється у людини із українською культурою, що наводить її на думку, що в даному тексті присутні елементи наших фольклорних мотивів. В процесі роботи над назвою до тексту було застосовано функцію створити обриси. Це допомогло скоригувати висоту першої літери, а також змістити літери так, щоб це візуально виглядало гарно. Передньої частини обкладинку вже достатньо, щоб змусити людину купити книгу, але на задній частині ще присутня інформація про що ця казка, для більшої зручності споживача. Шрифт для фрази «про що ця казка» Century Gothic, а для анотації Bookman Old Style. Один зі шрифтів із засічками, а інший без, що разом добре працює.

Форзац Додаток Е, який розташовується на початку та в кінці книги показує нам будинок головних персонажів. Хата розташована серед густого лісу, а до неї веде світла доріжка. Таким чином читачу легко вести свій погляд від нижнього лівого кута до головного об'єкта ілюстрації. Будинок органічно вписується в загальну картину природи так, ніби є її частиною. Це ще раз наголошує увагу на тому, що сестри мають сильний зв'язок із всім живим.

На початкових сторінках Додаток Д ми бачимо темний силует водяника, який пливе крізь водорості. Рух всіх об'єктів створює відчуття того, що це відбувається під водою. Також можна побачити, що деякі рослини переходять

на наступну сторінку, на якій розташована основна інформація про казку. Таким чином сторінка виглядає динамічніше та її цікаво розглядати. Окремо варто звернути увагу на назву казки. Якщо порівняти її з обкладинкою, то можна побачити певні відмінності. В процесі роботи було вирішено додати силуети водоростей, які будуть рости прямо з літер. Такий прийом робить текстовий блок більш декоративним та стилізованим. На обкладинці такого зробити б не вийшло, бо в такому випадку б це відволікало потенційного покупця від самої назви та ускладнювало б прочитання тексту. Інформація про автора та ілюстратора написана шрифтом Century Gothic, 21 pt; місто та рік видання Bookman Old Style, 19 pt.

На першій ілюстрації Додаток Ж зображена Соломія, яка вітається із читачем таким чином, щоб заохочувати читати далі. Вона розташована у великих та яскравих квітах, які створюють позитивну атмосферу навколо неї. На даному розвороті текст та візуальна частина органічно поєднуються, працюють як одне ціле.

Далі ми бачимо полосну ілюстрацію Додаток З, яка розміщена між текстовими блоками. Дане зображення несе ознайомчий характер. Можна роздивитись і мох, який вкриває колоду, і равлика, який повзе зверху, квіти і гриби, і навіть кленові листя. Тобто всі ті об'єкти, які можна побачити гуляючи по лісу.

Наступний розворот Додаток И показує нам двох сестер, які лежать посеред галявини. Навколо них височіють хвойні дерева. Можна помітити, що місце, де розташовуються дівчата має круглу форму, що може означати безпеку. Тобто природа оберігає Соломію та Юстину від майбутніх перешкод, які їх очікують. Також було вирішено використати таку позу, в якій лежать персонажі, яка асоціюється у дітей із дитинством. Зазвичай вони люблять так лежати на снігу, відчуваючи комфорт та спокій.

Розворот Додаток К, на якому зображено дві ілюстрації показує нам те, що руки сестер оберігають природу та піклуються про неї. Їхні руки обгортають росини та метелика так, наче обіймають та захищають від навколишніх

проблем та зла.

Ілюстрація розгортка Додаток Л з'являється раніше, ніж в тексті буде написано, що водяник викрав Юстину. Це є інтригуючим та в якійсь мірі попереджувальним знаком, що далі по сюжету буде відбуватись щось страшне. Тут зображено водяника, який визирає із води, наче полює на здобич. Сам водяник виглядає дуже моторошно, що додає потрібних нам емоцій при перегляді даного розвороту.

Далі на ілюстрації Додаток М якраз зображена Юстина, яка наче йде на зустріч водянику. Бо рух її тіла вказує на те, що вона повертається на попередній розворот. Світлі та теплі кольори вказують на спокій персонажа, який ще не розуміє майбутньої загрози. Контраст зображення створюють червоні квіти в букеті та яскраві плями білок, які виділяються на тлі загальної зеленої гами. Текстовий блок органічно вписується в даний розворот, не заважає та не перенапружує зображення.

Ілюстрація Додаток Н є своєрідною метафорою. Стежка наче веде Соломію на порятунок її сестри. Тут не зображено персонажа, але сліди на землі натякають на те, що по цій стежці вже хтось пройшов.

На наступному розвороті Додаток П перед нами постає зображення, на якому перше, що кидається в очі це силует оленя. Далі погляд глядача рухається в правий бік розвороту, де ми бачимо тінь, як належить Соломії. За основу цієї ідеї було взято картину Джорджо де Кіріко «Таємниця і меланхолія вулиці». Тінь, в нашому випадку, додає інтриги та загадковості до цього зображення. Але завдяки тому, що присутнє світло теплих відтінків, можна зрозуміти, що нічого поганого далі не станеться.

Далі ми бачимо ілюстрацію розгортку (Додаток Р). Тут персонаж споглядає з вершини гори кудись далеко. Далі за сюжетом, дівчина потрапляє на казкову галявину, де її затягує у світ водяників. Тому дане зображення є наче поглядом у майбутнє. Також на передньому плані все деталізовано та силуетне, але водночас присутні тіні та світло. На задньому плані все більш приглушене та ніби об'єднано в одну фігуру. Таким чином ілюстрація об'ємна та при

погляді чітко відчувається простір.

Натхненням для Додаток С був фільм Аліса в країні чудес, а саме момент, коли головна героїня падає в інший світ [48]. В нашому ж випадку, Соломія потрапляє в світ водяників, коли торкається відображення своєї сестри в магічному озері.

Ілюстрація Додаток У зображує печеру із водоростями із якої йде стежка прямо до замку водяників. Більшість підводних рослин нахилиються у напрямку будівлі та наче заманюють людей підійти ближче. Світла доріжка та простір, де розташовується замок, виділяються на фоні яскравих та темних водоростей. Таким чином вказуючи читачу, куди треба дивитись в першу чергу та щось є головним на даному зображенні.

На ілюстрації Додаток Ф зображені книга злих створінь, з якої Юстина мала зняти прокляття (посередині розташовується портрет першого водяника). Також можна побачити водорості, що підтримує підводну атмосферу.

Ілюстрація, яка розміщена на всьому розвороті, Додаток Х дещо відрізняється від всіх інших в книзі, вона не така деталізована. Але так було зроблено спеціально. Це найбільш емоційний сюжетний момент. Сестри зустрічаються після багатьох років розлуки. Тут ми бачимо відкриті двері та тепле світло, яке огортає дівчат. Це наче промінь добра, який оберігає добро від зла. Тому, в такому випадку не варто приділяти особливу увагу дрібним деталям, вони будуть тільки відволікати від емоційності даного моменту.

Ілюстрація Додаток Ц є символічною. Тут зображено руки сестер, навколо яких обвиваються рослини. По сюжету в кімнату до сестер забігають озброєні водяники, готові до останнього бою. Тому таке зображення показує нам, що сестри об'єдналися з природою і готові битися. Схожі квіти вже були зображені: перед тим як злі створіння вкрали Юстину. Це був останній раз, коли дівчина спокійно жила та гуляла по лісу. З лівою сторони зображено волошки, які є одними з традиційних елементів української культури.

Остання ілюстрація в книзі Додаток Ш зображує різноманітні квіти та рослини. Якщо порівняти розмір квітів з першою ілюстрацією, то одразу

виникає питання, чому квіти такі великі, а дівчина маленька. Це було зроблено, щоб показати дорослішання персонажа шляхом гіперболізації розміру росин та зросту Соломії. Також квіти символізують свято та теплі емоції. Так як події закінчуються на позитивній ноті, то і було обрано створити таке зображення.

3.3. Розробка типографіки в книзі

Дуже важливою частиною ілюстрації є блок тексту. Він має органічно вписуватись в загальну композицію. Також варто враховувати і шрифт, який буде застосовано. Тут є певні вимоги: читабельність, розмір та стиль. Правильно обраний шрифт підтримує загальну концепцію ілюстрацій.

Типографіка в книзі може підсилити загальні емоції та наголосити увагу на сюжетних змінах. Це можна досягти за допомогою виділення конкретного слова або фрази іншим кольором або більш великим розміром. Також текст може взаємодіяти з персонажами шляхом розташування біля обличчя або іншої частини тіла.

Вдалим прикладом є книга «Тореадори з Васюківки. Велике ілюстроване видання.» (рис. 3.10) Всеволода Нестайка. Блок тексту на сторінках розташований так, щоб створювати єдину композицію з ілюстраціями. Таким чином відчувається зв'язок між видимим і словесним. Даний підхід фокусує увагу на важливих сюжетних поворотах, а також розкриває сутність ілюстрації.

Рис. 3.10. Приклади розміщення тексту в книзі «Тореадори з Васюківки. Велике ілюстроване видання.», ілюстратор Ростислав Попський, Україна,

Розташування ілюстрацій та тексту на сторінках детально продумано. Використовується вся площа аркуша, але без перевантаження. Цього можна досягти завдяки балансу. Наприклад, якщо ілюстрація розміщена на всю сторінку, то текст вписується у простір з найменшою кількістю деталей (на небі, землі, стіні будинку, тощо). У випадку, коли ілюстрація займає не всю площину аркушу, текст розташовується у вільному просторі.

Кожна композиція сторінки зроблена так, щоб людині, яка читає книгу, було легко переходити від одного абзацу до іншого. Перехід від ілюстрації до тексту плавний, що важливо, особливо для дитячої літератури. Таким чином увага читачів утримується та полегшуються процес як для очей, так і для мозку.

Також гарним прикладом є книга «Гаррі Поттер і таємна кімната. Ілюстроване видання.» (рис. 3.11), яку проілюстрував Джим Кей. Тут присутні як звичайні текстові блоки (два стовпчика, які розташовуються поруч), так і доволі цікаві поєднання ілюстрацій і тексту.

Рис. 3.11. Приклади розміщення тексту в книзі «Гаррі Поттер і таємна кімната. Ілюстроване видання.», ілюстратор Джим Кей, Велика Британія, 2016

[16]

Такий спосіб проектування сторінки має свої переваги та недоліки. З одного боку вся сторінка виглядає динамічно, має чітку композицію, її цікаво розглядати. А з іншого – це може ускладнити процес читання. Такий прийом краще не використовувати для дуже юної аудиторії, а надати перевагу для

більш дорослої, адже вони вже досконало володіють навичками читання. На першому та другому прикладах ілюстрації розташовані в центрі аркушу, вони виглядають збалансовано завдяки рівномірному розподілу тексту у вільному просторі сторінки.

Розглянемо ще один гарний приклад – книга «Країна неслухняних дітей» (рис. 3.12), ілюстратор Юлія Гречух. Аналізуючи ці сторінки з погляду типографіки, можна сказати, що тут текст гарно працює з ілюстраціями, він читабельний. На першому прикладі текст наче з’являється прямо з ілюстрації, але водночас виглядає динамічно, завдяки використанню діагоналей. Розмір шрифту та міжрядковий інтервал достатні для легкого сприйняття. На другому прикладі з одного боку переважає ілюстративна частина, а з іншого текстова. Таким чином вони добре працюють разом і не створюють перевантаження. Також можна помітити, що фон для тексту різний. В першому випадку присутні кольорові деталі, а в другому він однотонний. Залежно від сенсу ілюстрації можна використовувати різні варіанти.

Рис. 3.12. Приклади розміщення тексту в книзі «Країна неслухняних дітей», ілюстраторка Юлія Гречух, Україна, 2020 [23]

Окрім ілюстрацій до казки «Прокляття водянників», була проведена робота над розробкою фірмового стилю для власного бренду ілюстратора та письменника (Додаток Щ). А саме: логотип, патерн, візитівка, стікери, приклад оформлення сторінки в Інстаграмі та конверт. Давайте детально розглянемо

кожен об'єкт.

Почнемо із логотипу «Вільха». Назва походить від прізвища автора, а також асоціюється із природою, що є основою в творчості і головним меседжом. Логотип складається із двох стилізованих елементів у вигляді книг та жіночого обличчя. Використання ліній для зображення обличчя надає йому абстрактного та сучасного вигляду. Лінії можна інтерпретувати як волосся або гілки дерева. Вони символізують ріст, розвиток та творчість. Округлі форми обличчя створюють відчуття м'якості та тепла, що відображає емоційну складову наявних та майбутніх творів автора. Так як це фірмовий знак для особистого бренду ілюстратора та письменника, то вищеописані елементи ідеального підходять. Основні кольори – різні відтінки зеленого (рис. 3.13).

Рис. 3.13. Кольорова гама логотипу

Шрифт – Franklin Gothic Medium, підібраний таким чином, щоб доповнювати загальний стиль. Він простий та читабельний, що робить логотип легким для сприйняття.

В процесі проектування, були створені різні варіації логотипу (рис.3.14) . Підбирались кольори та створювалася форма. Далі було обрано найкращий ескіз, на основі якого було розроблено чистовий варіант (Додаток Щ).

Рис. 3.14. Різні варіанти логотипу

Далі розглянемо патерн (Додаток Щ). Тут ми бачимо візерунок, який складається з орнаменту, в основі якого присутні елементи дерева вільхи. Патерн можна використовувати для різних цілей: сторіс в соціальних мережах, пакувального паперу, різної канцелярії тощо.

Наступна складова фірмового стилю – візитівка (Додаток Щ). Для зручності користування на передній частині розміщений QR-код. Його можна відсканувати і перейти на сторінку із всією необхідною інформацією. На задній стороні є номер телефону та електронна адреса. Як і на всіх об'єктах, на конверті та стікерах використані частини логотипу та патерну, кольорова гама також повторюється (Додаток Щ).

На сторінці в Інстаграмі Додаток Щ в шапці профілю є приклад основної інформації (вид діяльності та які послуги може запропонувати людина), ім'я користувача «vilha» (просто читається та запам'ятовується), логотип на місці фото користувача. Також можна побачити три закріплених історії, які можна розрізнити по назві та іконкам.

Останньої складовою є маскот (Додаток Щ). Було обрано зобразити книгу, так як цей об'єкт підходить як для ілюстратора, так і для письменника. Можна побачити різні емоції, які відповідають бренду. Загальний стиль доволі простий, адже він має асоціюватись із дітьми і чимось мультяшним.

Висновки до розділу 3

1. Визначено концепцію книги «Прокляття водянників»: це історія про двох сестер Соломію та Юстину, яких розлучили злі створіння водянники, але завдяки своєму сильному сестринському зв'язку все закінчується позитивно і дівчата не тільки рятують одна одну, а ще і весь світ; в казці порушуються такі важливі питання, як любов в родині; шанування, оберігання та підтримка зв'язку із природою; те, що не треба боятись перешкод на своєму життєвому шляху; бути відповідальними за власні дії; цінувати своє коріння; проявляти мужність, навіть коли страшно.

2. Досліджено, які функції виконують кольори в ілюстраціях: вплив на емоції, створення атмосфери, брендинг, культурні відмінності.

3. Обрано кольорову гаму: переважають природні кольори, такі як зелений, жовтий та синій; додаткові – різні варіації рожевого, помаранчевого та коричневого. Вся палітра в теплих відтінках. Так як за сюжетом казка поділена на 2 світи: світ людей та водянників, то і кольорова гама відрізняється. В світі водянників переважають сині та зелені відтінки, а в світі людей – зелені, жовті та рожеві.

4. Розроблено головних персонажей: Соломію, Юстину та водяника. Вони відповідають характерам героїв та візуально передають те, що було вкладено автором.

5. З'ясовано, що дуже важливою частиною ілюстрації є блок тексту. Він має органічно вписуватись в загальну композицію. Також варто враховувати і шрифт, який буде застосовано. Дослідження даної теми показало, що є певні вимоги: читабельність, розмір та стиль; типографіка в книзі може підсилити загальні емоції, наголошувати увагу на сюжетних змінах.

6. Розроблено фірмовий стиль для особистого бренду дитячого ілюстратора та письменника «Вільха»: логотип, патерн, візитівка, конверт, стікери, сторінка в Інстаграмі, маскот.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

1. В даній роботі розглянуто історичні аспекти формування дитячої книжкової ілюстрації. Встановлено, що ілюстрація зародилась в давні часи (докази – малюнки на печерах), а саме дитяча ілюстрація вперше з'явилась у 19-му столітті. Описано, як саме відбувався розвиток, і засвідчено, що процес еволюції в наш час не зупиняється, а тільки вдосконалюється.

2. Проведено комплексне дослідження сучасного стану дитячої книжкової ілюстрації в Україні в умовах війни. Виявлено такі недоліки: зменшення зарплатні ілюстраторів через скорочення бюджету; логістичні проблеми; зниження попиту на купівлю книжок через нестачу коштів у споживачів; зменшення кількості робітників, бо багато хто були змушені виїхати з країни. Позитивною стороною є те, що частіше стали з'являтися елементи української культури, звертається увага на таких темах як героїзм та національна єдність.

3. Засвідчено, що сфера дитячої ілюстрації активно розвивається завдяки впливу цифрових технологій, зміні видавничого ринку та підвищеному інтересу до якісного візуального контенту. Проведено огляд ринку і визначено, що в Україні через попит на дитячі книжки з якісними та естетично привабливими ілюстраціями, розвиток видавничого ринку та цифрових технологій існує високий рівень конкуренції. Українські ілюстратори дедалі частіше здобувають міжнародне визнання, а видавництва орієнтуються на сучасні тренди, такі як: обмежена кольорова гама, абстрактний стиль та сюрреалізм, орієнтир на соціальну та екологічну обізнаність, відголоски традиційного малювання, присутність культурного різноманіття, яскраві кольори та відтінки, цікава типографіка.

4. Виявлено, що роль ілюстратора у формуванні візуальної культури є надзвичайно важливою. Завдяки своїм роботам художники не лише створюють ілюстрації до текстів, але і також: формують естетичний смак, особистість, почуттєве та зорове сприйняття юного читача; розвивають уяву, інтелект, увагу, творчі здібності; розширюють світогляд; виконують терапевтичну

функцію; допомагають оволодіти навичками мовлення; навчають як аналізувати, засвоювати та використовувати отриману інформацію, формувати власні висновки.

5. В ході дослідження, яке було проведено на «Книжковій країні», було отримано такі результати: батьки та діти віддають перевагу книжкам із яскравими, зрозумілими та атмосферними ілюстраціями, присутності традиційного або ж сучасного способу створення ілюстрацій та грамотно побудованій композиції. Окреме місце займає популяризація української культури через візуальні елементи – традиційні орнаменти, народні мотиви, знайомі персонажі з українського фольклору.

6. В процесі роботи над персонажами було виявлено таку послідовність роботи: аналіз характеру та зовнішності героя; вписування у форму; розробка основних емоцій; підбір кольорової гами. Розглянуто спосіб, за допомогою якого можна створити персонажа, який буде відповідати його характеру: вписати у форму (коло, квадрат та трикутник).

7. Кінцевим результатом дослідження є розробка ілюстрацій до авторської казки «Прокляття водянників». Розглянуто весь процес роботи: виникнення ідеї, вивчення теоретичних знань та застосування практичних навичок, розробка концепції та персонажів, етап ескізування, створення чистових варіантів (16 ілюстрацій, обкладинка, форзац та початкові сторінки), робота в комп'ютерних програмах. Отримані об'єкти створюють цілісну картинку, що дозволяє глибше передати атмосферу твору, зацікавити аудиторію та підкреслити індивідуальний стиль автора. Окрім того, була проведена робота над розробкою фірмового стилю для особистого бренду ілюстратора та письменника «Вільха» (логотип, візитівка, патерн, конверт, стікери, маскот, сторінка для Інстаграму). Дана айдентика спрямована на подальше просування творчості, професійне позиціонування на ринку ілюстрації та налагодження комунікації з цільовою аудиторією через впізнаваність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. 10 трендів ілюстрації у 2020 році. URL: <https://www.arthuss.com.ua/books-blog/10-trendiv-ilyustratsiyi-u-2020-rotsi> (дата звернення: 10.02.2025).
2. Алтухова А. В., Сорока К. В. Історичні аспекти розвитку художнього оформлення книги та книжкової ілюстрації // *Proceedings of the 3rd International Scientific and Practical Conference «Concepts for the Development of Society's Scientific Potential» (November 19–20, 2022, Prague, Czech Republic)*. Scientific Collection «InterConf+». 2022. №133. С. 219–226. DOI: <https://doi.org/10.51582/interconf.19-20.11.2022.020>.
3. Вовк О.В., Чеботарьова І.Б., Шипова М.К. Вплив колірної гама навчальної літератури на сприйняття дитиною шкільного матеріалу. URL: <https://openarchive.nure.ua/server/api/core/bitstreams/55d597ed-2c97-478f-84e8-f978ce72ae6e/content>
4. Вовчок Г. М. Виховна функція ілюстрації дитячої книги // *Сучасність. Наука. Час: взаємодія та взаємовплив: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (18–20 листопада 2013 р.)*. URL: <https://surl.li/syyklj> (дата звернення: 26.04.2025).
5. Гісь, О. М., І. В. Філяк Математика : підруч. для 2 кл. закл. загал. серед. Освіти. Київ : Ранок, 2019. URL: <https://pidruchnyk.com.ua/3033-matematyka-gis-2-klas-2019-2025.html> (дата звернення: 30.04.2025).
6. Долинська О., Лавренова М. В. Значення дитячої книжки в сучасному освітньому просторі // *Актуальні проблеми професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи та вихователів дошкільних навчальних закладів в умовах інтеграції освітнього простору: матеріали науково-методичного Вип. 4*. Мукачево: МДУ, 2017. С. 19–21. URL: [http://dspace-s.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/1153/1/НМС_Вип.4_26.04.17.pdf#page=19](http://dspace.s.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/1153/1/НМС_Вип.4_26.04.17.pdf#page=19) (дата звернення: 27.04.2025).
7. Енциклопедія сучасної України. URL: <https://esu.com.ua/article-13244> (дата звернення: 15.02.2025).

8. Енциклопедія сучасної України. URL: <https://esu.com.ua/article-3256> (дата звернення: 18.02.2025).
9. Євгенія Гайдамака. Портфоліо робіт. Офіційний сайт Євгенії Гайдамаки. URL: <https://yevhaidamaka.com/work> (дата звернення: 29.04.2025).
10. Здор О. Г. Культурна ідентичність етнічних груп Закарпаття в контексті сучасних національних і культурних процесів // Erdélyi's readings: Ethnocultural and interconfessional processes in Transcarpathia : матеріали міжнар. наук. конф. – Київ: ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. – С. 25–30. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/38215/> (дата звернення: 1.05.2025).
11. Здражко А. Є. Відтворення ілюстративних елементів у дитячій літературі. URL: http://philology.kiev.ua/library/zagal/Movni_i_konceptualni_2011_36/351 (дата звернення: 30.04.2025).
12. Історія виникнення книжкової ілюстрації. URL: <https://surli.cc/dvlfne> (дата звернення: 15.04.2025).
13. Книга «100 казок. Найкращі українські народні казки з ілюстраціями провідних українських художників. Том 1». URL: <https://surli.cc/xburtr> (дата звернення: 20.02.2025).
14. Книга «Битва за місто» URL: <https://surl.li/yqicli> (дата звернення: 20.04.2025).
15. Книга «Великі плани». URL: <https://www.yakaboo.ua/ua/veliki-plani.html> (дата звернення: 22.04.2025).
16. Книга «Гаррі Поттер і таємна кімната. Ілюстроване видання.». URL: <https://www.yakaboo.ua/ua/garri-potter-i-taemna-kimnata-iljustrovane-vidannja.html> (дата звернення: 20.02.2025).
17. Книга «Гравіті Фолз». URL: <https://www.yakaboo.ua/ua/graviti-folz-kinoistorija-v-komiksah-zbirka-1.html> (дата звернення: 19.02.2025).

18. Книга «Едісон. Таємниця зниклого мишачого скарбу.». URL: <https://www.yakaboo.ua/ua/edison-taemnicja-zniklogo-mishachogo-skarbu.html> (дата звернення: 22.03.2025).
19. Книга «Забавлянки». URL: <https://www.yakaboo.ua/ua/zabavljanki-2346686.html> (дата звернення: 10.02.2025).
20. Книга «Казки дракона Омелька». URL: <https://www.yakaboo.ua/ua/kazki-drakona-omel-ka.html> (дата звернення: 20.03.2025).
21. Книга «Казочки про єдиноріжку Лілу». URL: <https://www.yakaboo.ua/ua/kazochki-pro-edinorizhku-lilu.html> (дата звернення: 05.03.2025).
22. Книга «Класика Дісней. Розмальовка.». URL: <https://surl.lu/owkxzj> (дата звернення: 22.03.2025).
23. Книга «Країна неслухняних дітей». URL: <https://www.yakaboo.ua/ua/kraina-nesluhnjanih-ditej.html> (дата звернення: 20.02.2025).
24. Книга «Легенди зореplавця». URL: <https://surl.lu/syqgic> (дата звернення: 21.02.2025).
25. Книга «Непосидючка, який любив бігати». URL: <https://surl.li/jyltbl> (дата звернення: 21.03.2025).
26. Книга «Оксана Була (комплект із 3 книг)». URL: <https://www.yakaboo.ua/ua/oksana-bula-komplekt-iz-3-knig.html> (дата звернення: 24.02.2025).
27. Книга «Острів скарбів». URL: <https://www.yakaboo.ua/ua/ostriv-skarbiv-stivenson-r-1.html> (дата звернення: 18.02.2025).
28. Книга «Остромирове Євангеліє» URL: https://tureligious.com.ua/ostromyrove-yevanheliie/#google_vignette (дата звернення: 15.04.2025).
29. Книга «Пеппі Довгапанчоха». URL: <https://surl.li/hoaluv> (дата звернення: 19.02.2025).

30. Книга «Півник» URL: <https://surl.li/yzeqxr> (дата звернення: 20.04.2025).
31. Книга «Рятуй Землю. Пластик.». URL: <https://surl.li/dybzfr> (дата звернення: 23.04.2025).
32. Книга «Тореадори з Васюківки. Велике ілюстроване видання». URL: <https://www.yakaboo.ua/ua/toreadori-z-vasjukivki-velike-iljustrovane-vidannja.html> (дата звернення: 25.02.2025).
33. Книга «Улюблені казки Андерсена». URL: <https://www.yakaboo.ua/ua/uljubleni-kazki-andersena.html> (дата звернення: 22.03.2025).
34. Книга «Чудове чудовисько. У 3-х книгах. Книга 1.». URL: <https://www.yakaboo.ua/ua/chudove-chudovis-ko-u-3-knigah-kniga-1.html> (дата звернення: 23.04.2025).
35. Книга «Як король Ельфгейму зненавидів оповідки». URL: <https://surl.li/etincm> (дата звернення: 22.04.2025).
36. Книги Брайоні Мей Сміт URL: <https://surl.li/yczzwj> (дата звернення: 22.03.2025).
37. Книжкова країна. URL: <https://book.vdng.ua/> (дата звернення: 27.02.2025).
38. Матвійчук, Л.О. Книжкова ілюстрація XXI століття: від традицій до сучасності / Л.О. Матвійчук ; наук. кер. О.В. Кротевич // *Інноваційні тенденції сьогодення в сфері природничих, гуманітарних та точних наук: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (17 березня 2023 р., м. Дніпро)*. – Дніпро: МЦНД, 2023. – С. 260–261. – Режим доступу: <https://archive.interconf.center/index.php/2709-4685/article/view/1712> (дата звернення: 15.02.2025).
39. Микуліна А. К., Тороні Х. В. Роль ілюстрації в розвитку читацьких інтересів молодших школярів // *Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Мукачево, 2018)*. URL: <https://surl.li/yiqnib> (дата звернення: 26.04.2025).

40. Мультфільм «Русалонька». URL: <https://surl.li/jsklfk> (дата звернення: 14.02.2025).
41. Огар Є. І. Дитяча книга: проблема видавничої підготовки : навч. посіб. / Є. І. Огар. – Львів : Аз-Арт, 2002. – 159 с.
42. Пост в Інстаграмі видавництва «Віват». URL: https://www.instagram.com/p/DAibFfPqqpJ/?img_index=4 (дата звернення: 16.02.2025).
43. Психологія кольору в дизайні: секрети успішного застосування. URL: <https://psihologonline.pro/psykholohiya-koloru-v-dyzayni-100-sekretiv/> (дата звернення: 28.02.2025).
44. Психологія кольору в розвитку дитини. URL: <https://dityvmisti.ua/blog/8063-psykhologiia-koloru-v-rozvytku-dytyny/> (дата звернення: 03.03.2025).
45. Тренди ілюстрації 2024. URL: <https://dizz.in.ua/uk/trendi-ilyustraczii-2024/> (дата звернення: 05.03.2025).
46. Українська бібліотечна енциклопедія. Ілюстрація. URL: <https://surl.li/pfoiax> (дата звернення: 24.04.2025).
47. Український художник-ілюстратор Владислав Єрко. URL: <https://surl.li/xyozud> (дата звернення: 20.03.2025).
48. Фільм «Аліса в країні чудес». URL: https://uakino.me/filmy/genre_adventure/300-alsa-v-krayin-chudes.html (дата звернення: 18.02.2025).
49. Як створити персонаж з нуля. Основне про характер, форму, емоції та колір. URL: <https://skvot.io/uk/blog/kak-sozdat-personazha-s-nulya> (дата звернення: 07.03.2025).
50. 18 Best Children's Book Illustration Styles and Mediums // *Kindlepreneur*. – 2023. URL: <https://kindlepreneur.com/childrens-book-illustration-styles/> (дата звернення: 16.03.2025).

51. Briony May Smith. Flying Eye Books. URL: <https://flyingeyebooks.com/creator/briony-may-smith> (дата звернення: 28.04.2025).
52. Century Gothic font family. URL: <https://learn.microsoft.com/ru-ru/typography/font-list/century-gothic> (дата звернення: 17.02.2025).
53. Cinderella, Fiary godmother changing the pumpkin and the rat - stock illustration. URL: <https://surl.li/gebygi> (дата звернення: 06.03.2025).
54. From Sketch to Story: The Creative Process Behind Children's Book Illustration. Children's Book Mastery. URL: <https://childrensbookmastery.com/from-sketch-to-story-the-creative-process-behind-childrens-book-illustration/> (дата звернення: 25.04.2025).
55. Marcus, L. S. A Brief History of Picture Books // Publishers Weekly. – 2023. URL: <https://surl.lu/pbsltr> (дата звернення: 21.02.2025).
56. Pinterest. <https://www.pinterest.com/> (дата звернення: 04.03.2025).
57. The Art of Book Illustration: Bringing Stories to Life. RMCAD. URL: <https://www.rmcad.edu/blog/the-art-of-book-illustration-bringing-stories-to-life/> (дата звернення: 25.04.2025).
58. The book «Water protector»: Indigenous illustrator wins Caldecott Medal for children's book. URL: <https://surl.li/cgoaum> (дата звернення: 20.03.2025).
59. The Evolution of Children's Book Illustrations: A Journey Through Time. URL: <https://www.happydesigner.co.uk/the-evolution-of-childrens-book-illustrations-a-journey-through-time/> (дата звернення: 16.02.2025).
60. Top Trends in Children's Book Illustration // Big Red Illustration. – 2024. URL: <https://bigredillustration.com/articles/top-trends-in-childrens-book-illustration/> (дата звернення: 16.02.2025).
61. Whitchurch to celebrate work of 19th Century illustrator. URL: <https://www.bbc.com/news/uk-england-shropshire-60793917> (дата звернення: 19.02.2025).

ДОДАТКИ

Додаток А

Сертифікат про участь у конференції

Диплом про участь у фестивалі

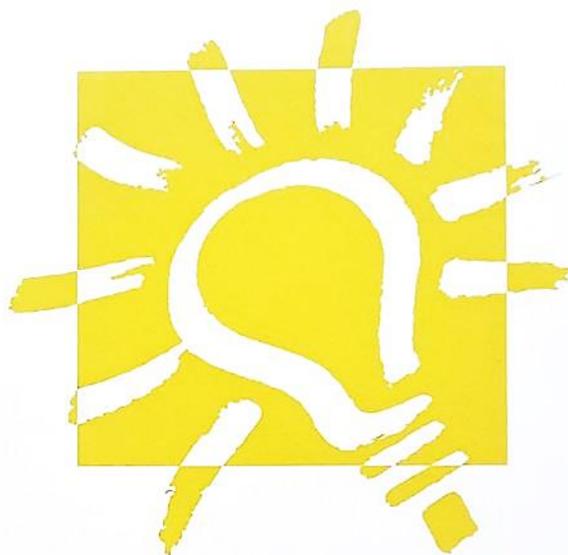
Грамота про участь у виставці

Диплом про участь у конкурсі

ДИПЛОМ

КИЇВСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ТЕХНОЛОГІЙ ТА ДИЗАЙНУ

за **3** місце
в номінації
«Альтернативні джерела енергії»
нагороджується

Ольховик Анастасія

СТУДЕНТСЬКИЙ КОНКУРС ПЛАКАТУ
«ЗБЕРЕЖИ ENERGY»
В РАМКАХ XII МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«ЕНЕРГОЕФЕКТИВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

Ректор КНУТД
26 жовтня 2023 року

Іван ГРИЩЕНКО

Додаток Е

Додаток Ж

Одного літнього дня на світ народилась дівчинка на ім'я Соломія. Волосся її було біле як зорі на небі, а очі - сині як вода в океані. Посмішка маленької Соломії осяяла весь будинок. В сім'ї Лисків це була друга дитина. Рівно 6 років тому у Богдани та Марка народилась дівчинка Юстина. Яке було здивування батьків, що доньки народились в один день.

Дівчата щасливо зростали разом. В їхній сім'ї була традиція, оскільки мати дівчат була людиною, яка вірила в легенди, день завжди закінчувався розповіддю про різних створінні природи. Найчастіше вона розповідала легенду про водяників, її розповідь ніколи не змінювалась, але іноді вона могла додавати щось нове, що сестри ніколи не чули.

І от одного пізнього вечора Богдана сіла на ліжко поряд із Соломією та Юстиною і як завжди почала розповідати свою історію.

Додаток 3

-Мої любі донечки, сьогодні я вам розповім про водянників...
 -Знову?! Мамо, ми ж вже десятки разів чули про них!
 -Знаю, але сьогодні я вам розповім дещо нове. Так ось, як ви вже знаєте, водянники – це створіння, які живуть у воді. Вони люблять бавитися із рибами, наприклад із сомами та дразнити рибалок. Але є дещо, чого ви ще не знаєте. Ці зі створіння не завжди виглядають так, як люди звикли їх уявляти. Вони можуть перетворюватися на будь-що: на собаку чи кішку, коня чи свиню, колоду чи камінь, на людину.
 -Вони схожі на людину?! - зі здивуванням спитала Юстина.
 -Так, моя любо. Треба дещо знати, щоб не потрапити у халепу. Є одна відмінність, яка відрізняє водянників від людей.

У них з лівої штанини крапає вода, тому місце, де вони стоять завжди буде вологим. Будьте дуже уважні та запам'ятайте це!
 -Мамо, це ж всього на всього легенди - сказала Юстина.
 -Але хто сказав, що легенди це неправда. З вами нічого не станеться, якщо ви просто будете це пам'ятати. Я ж бажаю вам тільки всього найкращого, все, чого ви заслуговуєте.
 -Ну добре, мамо, ми це запам'ятаємо, правда ж, Соля?
 Маленька дитина подивилася на свою сестру і кивнула, наче її зрозуміла. Хоча Соломія була ще маленькою, але її очі завжди уважно дивилися, коли мама розповідає легенди.
 -Добре, мої любі, на добраніч. Люблю вас всім серцем.
 Богдана поцілувала у лоба дівчат і пішла до свого чоловіка.

Пройшло 4 щасливих роки в сім'ї Лисків. Настав день народження Соломії та Юстини. Старшій виповнилось 10 років. У сестер була особлива традиція. Кожного дня народження вони зранку ходили у ліс і збирали чарівні букети одна для одної. Що Соломія, що Юстина були дітьми природи. Не проходило ні дня, щоб дівчата не були у лісі. Особливо вони любили розмовляти із тваринами, які самі йшли до сестер, вони ніби відчували, що дівчата - частина природи. Рано вранці сестри поснідали із батьками та й побігли до лісу. В них завжди був однаковий маршрут: від будинку вони йшли стежкою в середину лісу, по дорозі обов'язково зустрічали якусь тваринку, доходили до великої галявини, де і вони звичай збирали букети одна для одної.

-Дивись-но, Юстя, це пташки вітають нас із нашим святом!
 Юстина розсміялася, і вони пішли далі. Через деякий час вони почули якісь рухи у кущах. Соломії стало дуже страшно. Сестри так довго йшли, що вже зайшли в саму глибоку лісу, де навіть промінчик сонця не було видно, але Юстина сказала сестрі:
 -Не хвилюйся, Соля, це напевно олень. Давай перевіримо.
 Так, Юстина не памілилась, це був олень, а точніше маленьке оленятко. Воно злякалося сестер, але все одно потихеньку стало підходити до них. Соломія з-за спини сестри простягнула до нього свою маленьку ручку й оленятко зразу облизало її. Соломія розсміялася і підійшла до нього трохи ближче.
 -Бачиш, йому було страшно, але ж воно підійшло до нас.

Додаток И

Додаток К

Юстина почала потихеньку, щоб не відлякати цю тваринку, діставати зі своєї сумки жменьку ягід. Вона завжди бере з собою щось поживне для тваринок. Дівчина дала сестрі декілька ягід, щоб та нагодувала оленятко. Воно із радістю прийняло дари від маленької Соломії і швиденько їх з'їло. Потім вклонилися дівчатам і швидко побігло у хаші. Сестри крокували далі, вглиб лісу, за своїм звичайним маршрутом.

Нарешті вони побачили світло - це була їхня із сестрою галявина. Дівчата побігли прямо туди, на їхнє чарівне місце.

Скільки разів вони вже там були, але кожного разу з таким захопленням все оглядають неначе вперше. Юстина завжди казала, що це місце як рай на землі й колись вона хотіла б побудувати тут будинок і жити разом із сестрою. Кожного ранку вони б виходили на галявину, збирали собі букети й лежали цілий день, дивлячись на блакитне небо. Так би і проходили всі їхні майбутні дні. А якби починався дощ, то вони б бігали й сміялись від щастя, насолоджуючись життям і тим, що мають. Тим часом, маленька Соломія побігла збирати квіти.

-Соля, ти що, без мене почала, почекай мене!

-Давай скоріше, а то я зберу всі найгарніші квіти, які тут є!

Дівчата разом розсміялись і почали збирати букети. Соломія підбігла щось спитати сестру, а та їй каже з усмішкою: -Не підглядай, ти ж знаєш правила. Йди на той бік галявини, щоб я не бачила, які квіти ти збираєш, це ж має бути сюрприз.

-Добре, добре...

Юстина поглянула як сестра все далі й далі відходить, але раптом якійсь незнайомий та дивний голос шепнув їй на вухо:

-Йди до нас!

-Хто це?! - дуже налякано і тривожно спитала Юстина.

Але ніхто їй не відповів, і дівчина далі продовжила збирати квіти, подумавши, що це їй здалось. Вона збирала і збирала, як раптом опинилася на якійсь іншій галявині. Юстина ніколи її не бачила, що було дуже дивно, бо вони із сестрою знають цей ліс не гірше, ніж себе. Не встигла ця думка промайнути в неї в голові, як вона почула крик якоїсь тварини. Це було те оленятко, якого вони нещодавно зустріли. Воно тонуло в маленькому озері. Не роздумуючи, дівчина побігла на допомогу.

Додаток Л

Додаток М

Раптом перед нею постало якесь створіння. То був саме той водяник із легенд, які її мама розповідала.

-Та ви існуєте?!

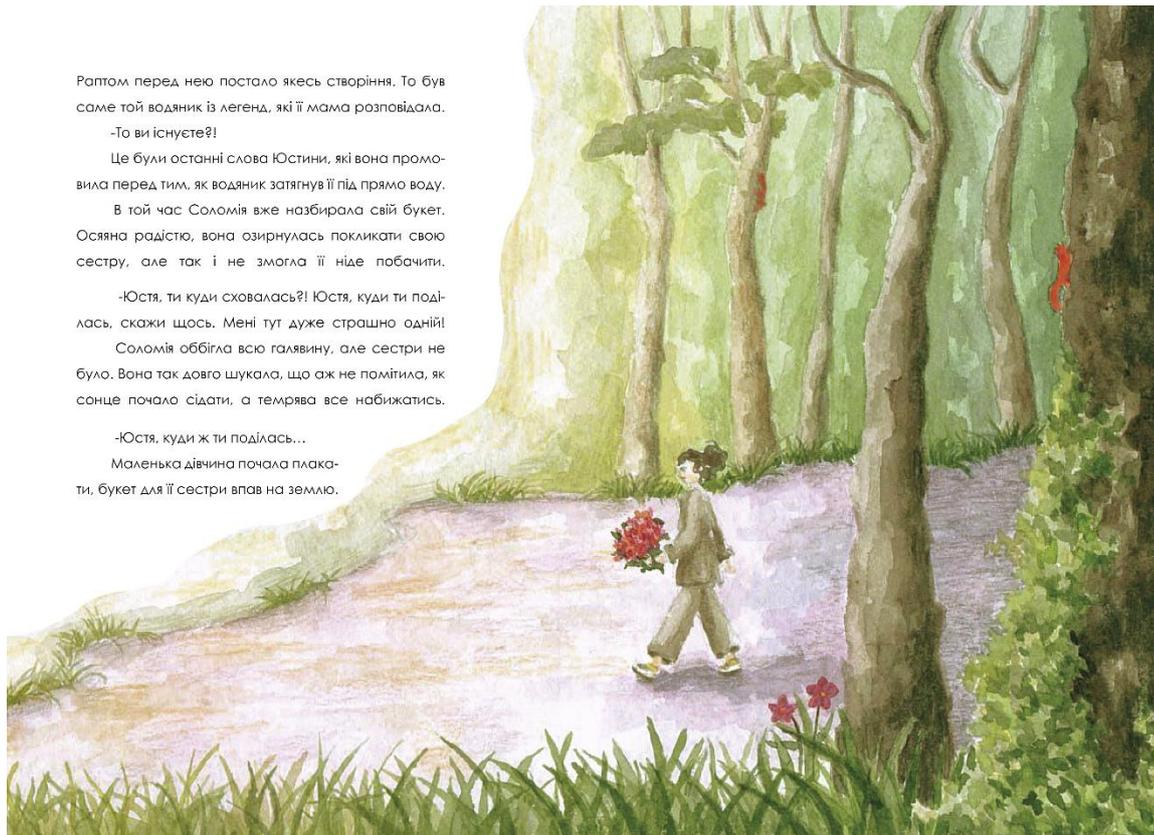
Це були останні слова Юстини, які вона промовила перед тим, як водяник затягнув її під прямо воду.

В той час Соломія вже назбирала свій букет. Осяяна радістю, вона озирнулась поклукати свою сестру, але так і не змогла її ніде побачити.

-Юстя, ти куди сховалась?! Юстя, куди ти поділась, скажи щось. Мені тут дуже страшно одній! Соломія оббігла всю галявину, але сестри не було. Вона так довго шукала, що аж не помітила, як сонце почало сідати, а темрява все наближатись.

-Юстя, куди ж ти поділась...

Маленька дівчина почала плакати, букет для її сестри впав на землю.

Додаток Н

Плакала і плакала, аж поки сонце вже сіло. Тут її хтось схопив, вона подумала, що це Юстина, але ні, то були її батьки.

-Соля, чому ти плачеш і де твоя сестра?

-Я, я, не знаю, ми збирали квіти, а потім вона зникла. Я її гукала, але тиша, нікого немає. Я, я не знаю, де вона.

-Сонечко, заспокойся, ми її знайдемо, і все буде добре.

Але Юстину так і не знайшли. Батьки кожного дня ходили до лісу, шукали, але марно. Проходили дні, місяці й роки.

Так і пройшло 6 років. Маленькій Соломії було вже майже десять. Вона не пам'ятала, що в неї була сестра, напевно, бо була ще зовсім маленька, коли це сталося. Батьки ж вирішили, що не будуть їй розповідати, поки вона не стане дорослою.

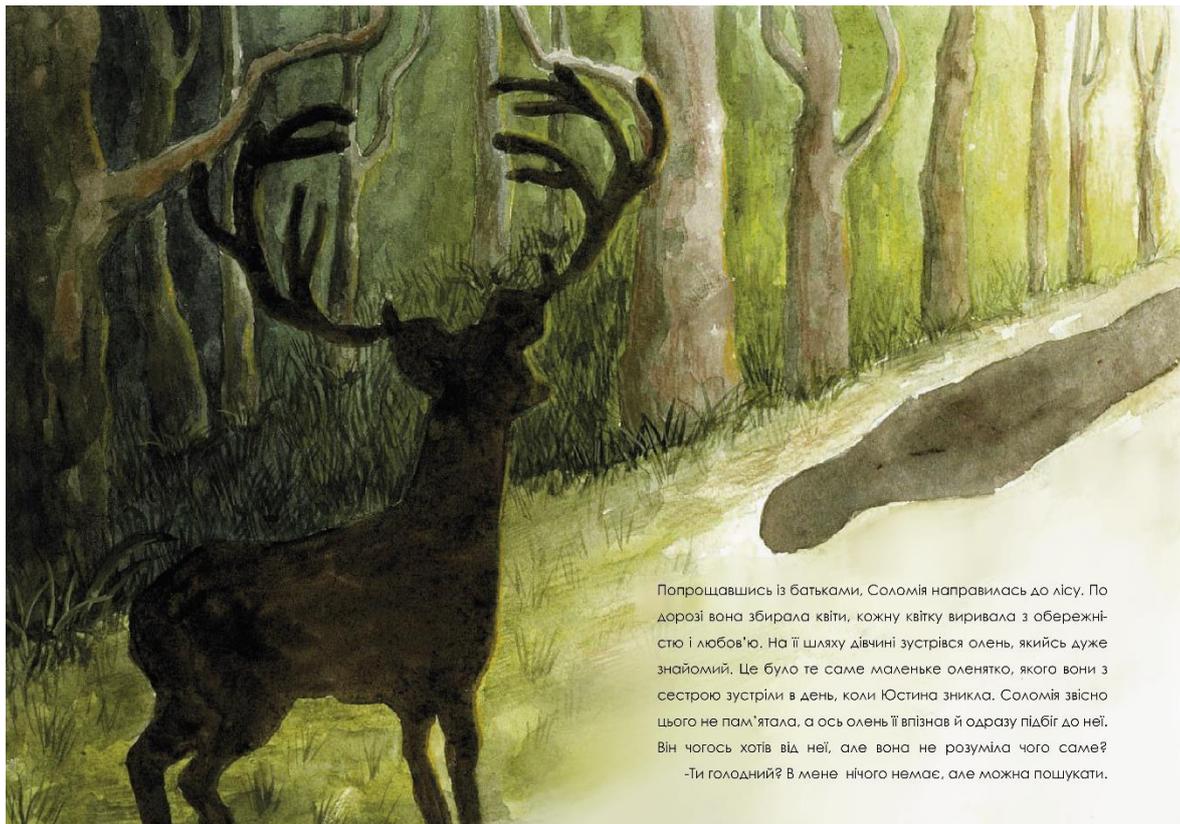
Соломія не розуміла, чого її батьки завжди були такі сумні. А правда була в тому, що вони ніяк не могли впоратись із втратою доньки. В сім'ї Лисків більше не було стільки радості та щастя, як колись. Але Соломія завжди була життєрадісною.

Коли вона сміялася, то робила це і за батька, і за матір, і за себе. Таким чином її радості вистачало на всю сім'ю.

Наближався десятий день народження Соломії, який вона завжди із захопленням його чекала. В цей день їй було якось особливо радісно і тепло на душі. Прокинувшись вранці із гарним настроєм, вже десятирічна Соломія побігла на кухню, швиденько випила молоко зі шматком хліба і пішла в ліс. Вона не розуміла, чого саме в день народження її туди тягнуло.

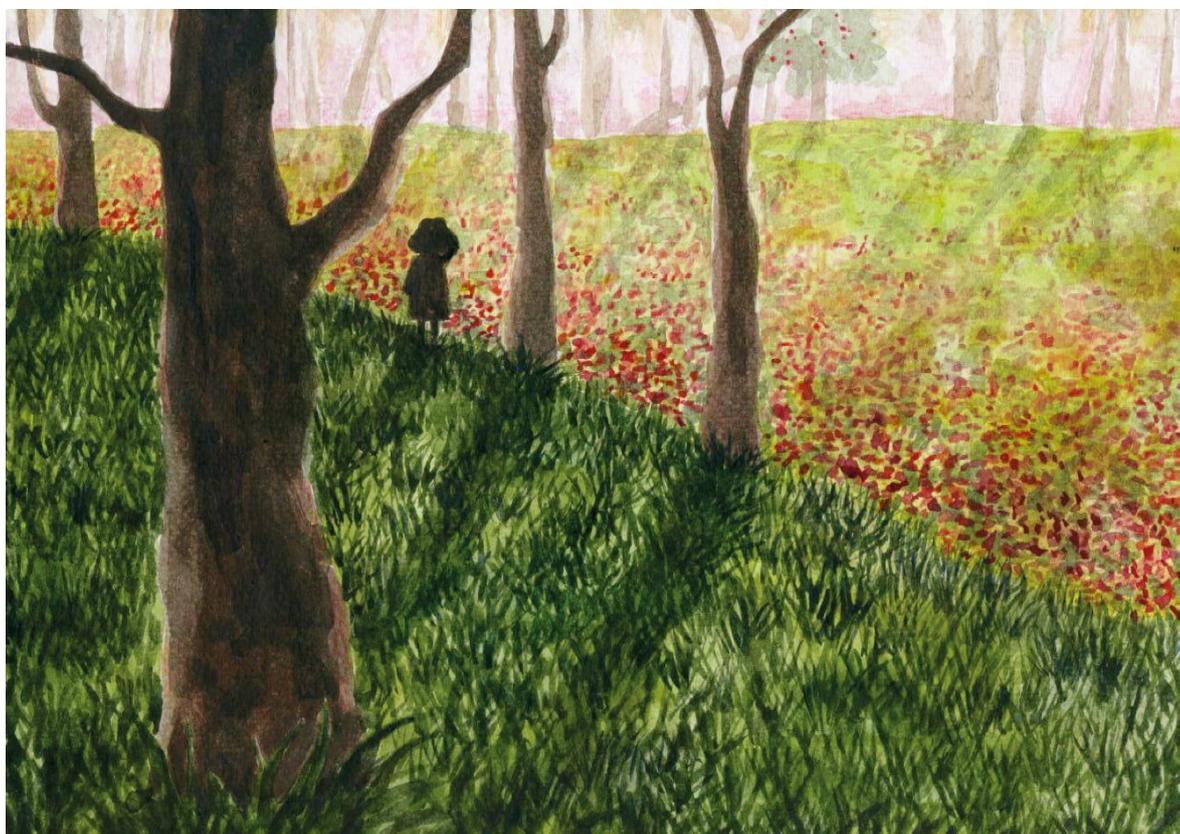

Додаток П

Попрощавшись із батьками, Соломія поїхала до лісу. По дорозі вона збирала квіти, кожну квітку виривала з обережністю і любов'ю. На її шляху дівчині зустрівся олень, якийсь дуже знайомий. Це було те саме маленьке оленятко, якого вони з сестрою зустріли в день, коли Юстина зникла. Соломія звісно цього не пам'ятала, а ось олень її впізнав й одразу підбіг до неї. Він чогось хотів від неї, але вона не розуміла чого саме? -Ти голодний? В мене нічого немає, але можна пошукати.

Додаток Р

Додаток С

Вони направились у глибокий ліс пошукати якихось ягід. Недовго йшовши, Соломія побачила кущик із ягодами, зірвала декілька і дала оленю. Аж раптом увагу дівчини привернула якась незнайома їй стежка. Вона була осяяна сонячним світлом і виділялась на фоні всіх інших. І щось її туди тягнуло. Олень злякався, коли побачив ту стежку, і побіг звідти, забувши навіть віддячити своїй годувальниці. Але Соломія не звернула на це уваги й пішла далі. Їй здавалось, що щось тут не так, бо вона все своє життя гуляла цим лісом і вже знала все навколо до дрібниці. Але тяжіння було таким сильним, що вона просто йшла і йшла, що аж вийшла на якусь галявину.

Тут було так гарно, все сяяло і переливалось всіма кольорами всього світу. Але незрозуміле відчуття тяжіння все не зникало. Тут її очі побачили якесь невеличке озеро посеред галявини. Дівчина повільно підійшла до нього, наче відчуваючи, що щось тут не так. Як тільки вона підійшла, то це дивне відчуття зникло. Вона оглянула це озеро, але нічого дивного не помітила, аж раптом вона побачила у воді своє відображення. Ні, то була не вона, це був хтось дуже на неї схожий, але дещо старший. В голові у Соломії щось задзвеніло:

-Допоможи мені! Допоможи мені!

Соломія простягнула руку до дівчини і її затягнуло в озеро.

Додаток Т

Коли вона відкрила очі, то побачила, що навколо була тільки темрява і вода. Дівчина запанікувала, бо не могла дихати. Вона почала намагатись пливати вгору, але все марно. Тут вона вже почала задихатися. Ну все, кінець, подумала вона, але ні. Соломія зробила ковток води, як вона думала, але то була не вода і вона змогла дихати. Як так, вона не розуміла, але трохи заспокоїлась. Почала оглядати, куди вона потрапила і побачила, як щось далеко світиться. Вона вирішила попливати туди й подивитись, що ж там знаходиться, можливо там вона змогла б знайти вихід із цього місця.

Соломія пливла водоростями, різним камінням, дивними рибами та створіннями і купою всього того, що знаходиться під водою.

Навіть зустрічала різних риб та водних створінь. Вони були якісь не такі, яких вона звикла бачити, наче не з нашого світу. Нарешті вона допливла до того світла. Це було якесь місто, але під водою. Як це можливо, вона не могла зрозуміти, хто це все зробив і взагалі, де вона знаходиться. Відповіді на ці питання вона не знала, тому і вирішила знайти їх у цьому незрозумілому місці. Сховавшись за якусь будівлю, Соломія почала все уважно оглядати й вивчати. Всі будівлі виглядали дуже сучасно, таке відчуття, наче вони були з майбутнього. Вони були дуже високі, з гострими верхівками, зроблені зі скла.

-Хто ж тут живе? - подумала Соломія.

Раптом з найбільшої будівлі в місті випливали якісь створіння.

Додаток У

Додаток Ф

Дівчина дуже злякалась, бо вони не були схожі ні на людей, ні на водяних створінь. Уважно придивившись, дівчина згадала казки, які їй в дитинстві читала мама. Богдана любила розповідати про різних чудовиськ і створінь, які колись жили у нашому світі, наприклад, водяники. Це чудовиська, які викрадають дітей для того, щоб ті допомагали зняти прокляття, яке тримає водяників у їхньому світі, а також не дає їм захопити наш світ.

Але Соломія згадала, як її мама завжди їй казала, що це тільки давні казки й боятись нічого не треба. А тепер дівчина знаходиться поруч із цими зими створіннями в їхньому страшному і темному місті й незрозуміло, як знайти звідси вихід.

-Що ж, не час панікувати, треба придумати, як знайти вихід із цього міста і бажано це зробити якомога швидше.

Соломія почала думати про те, де можна дізнатись про вихід і як це зробити, щоб водяники її не помітили. Але несподівано в її голові з'явився вже знайомий голос. Тепер він казав, щоб Соломія йшла до неї. До кого, було незрозуміло, але той голос був таким приємним, теплим і таке відчуття, наче рідним. Він був як сонячне світло серед темного лісу, тому дівчина прислухалась до нього і йшла далі за його покликом.

-Де ж я могла його чути?

Соломії щось підказувало, що треба йти до головної будівлі в місті. Там напевно вона знайде всі відповіді на свої запитання. Але в цю будівлю було важко потрапити, але можливо.

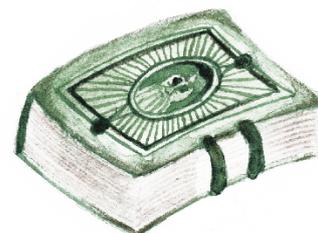
Головну будівлю з усіх боків її охороняли водяники, та ще й озброєні. Вони тримали якісь палиці у своїх брудних руках. Дівчина зробила глибокий ковток повітря і, зібравши мужність у кулак, направилась до головних дверей шукати відповіді.

Туди було просто неможливо потрапити, тому вона вирішила спробувати залізти через вікно, біля якого якраз нікого не було. Забравшись у будівлю, вона нікого не побачила, але почула якісь звуки, які до неї наближались. Соломія швидко оглянула приміщення і вирішила сховатися за найближчою до неї стіною. Обережно поглянувши, вона побачила, як по коридору йдуть двоє озброєних водяників, але вони її не помітили.

-Фух, пронесло.

Видихнувши, Соломія помітила, що на стіні висить карта будівлі. На ній червоним було виділено кімнату. Там напевно було щось важливе, тому вона вирішила піти туди. На щастя, нікого по дорозі дівчина не зустріла. Ось перед нею та сама кімната. В голові знову з'явився дивний голос, який щось казав.

Соломія відкрила двері, і перед нею постала дівчина, яку вона бачила у відображенні в озері. Всі спогади повернулись.

Додаток Х

Додаток Ц

-Юстя? - здивовано сказала Соломія.
 -Соля, як же я рада тебе бачити! – викрикнула Юстина, підбігаючи до сестри.
 Дівчата почали плакати від щастя. Багато років пройшло, і сестри знову опинились разом. Яке ж це щастя для них обох.
 -Я, я не розумію, чому ти тут? – спитала Соломія.
 -А ти як тут опинилась?
 -Я сама і не зрозуміла. Я гуляла лісом і побачила якусь стежку, пішла нею, а там озеро. Там було твоє відображення, і я доторкнулась до води, а далі опинилась у цьому місці.
 -Всі ці роки я намагалась з тобою зв'язатись, але в мене не виходило. А потім вийшло, не знаю як, але ти тут з'явилась.

-А чому ти взагалі тут, це водяники тебе викрали?
 -Це довга історія, мама напевно ж і тобі розповідала різні легенди. То виявляється це не просто легенди, це все насправді, водяники існують. Раз на 50 років ці створіння можуть приходити в наш світ і викрадати дитину, якій тільки виповнилось 10 років. Коли ми збирали квіти в наш день народження, то я опинилась на якійсь галявині. Там тонуло оленятко, якого ми зустріли й годували. Але насправді, то був водяник. Він схопив мене і притягнув сюди й наказав розшифрувати книгу, в якій було прокляття, через яке водяники не могли вільно знаходитись у нашому світі і творити зло. В мене просто не було іншого вибору, вони мене змусили це робити!

-Юстя, ти стільки всього пережила, як ти все це витримала?
 Тут вони почули, як водяники прямують до червоної кімнати.
 -Соля, готуйся, нам треба тікати звідси! Але треба забрати з собою цю книгу. За легендами водяників, якщо хтось забере книгу з їхнього світу, то вони зникнуть і все закінчиться.
 Двері кімнати відчиняються і всередину забігає натовп водяників, та ще й озброєні. У сестер не було вибору, їм просто довелося змагатись, бо інакше просто не вийшло б втекти з будівлі. Дівчата кинулись на них з криками. Водяники злякались, бо подумали, що сестри мають якусь силу, про яку їм нічого не відомо, і просто втекли. Ці створіння тільки виглядали страшними, але насправді вони були звичайними боягузами.

Додаток Ш

Соломія і Юстина побігли так швидко, як тільки могли. Вони вибрались з будівлі і попливли до виходу. Взявшись за руки, сестри подумали, як сильно вони хочуть покинути цей світ. Їхнє бажання об'єдналось у силу, і їх викинуло на галявину. Коли вони усвідомили, що все закінчилось, то вирішили в останній раз поглянути на озеро, яке було порталом у світ водянників і побачили дещо, що їх здивувало. У воді було видно, як все місто із водянниками зникає. Все закінчилось. Вони зрозуміли, що треба швидше тікати й з галявини, на якій вони були, бо це також було частиною світу водянників. Дівчата побігли, аж раптом галявина й озеро почали зникати. Сестри обійнялись і разом заплакали. Юстина щось відчула.

Книга в її руках почала зникати і це означало тільки одне.
— Це кінець. Соля, все позаду!

Сестри разом покрукували додому, до батьків. Нарешті сім'я знову зібралася вся разом і зажила щасливо, як колись.

Через деякий час Юстина розповіла все батькам й сестрі і виявилось, що водянники постійно шукали дитину, яка зможе зняти з них прокляття. Бо навіть маючи особливі здібності, ще не одній дитині не вдалось це зробити. З часом ці діти також перетворювались на водянників, які хотіли тільки творити зло. Але як добре, що зв'язок між двома сестрами був настільки сильним, що вони змогли врятувати не тільки одна одну й всіх інших обраних дітей, а й весь їхній світ загалом. Ось і кінець.

Додаток Ш

